

PROGRAM VSEŽIVLJENJSKO UČENJE
JAVNI RAZPIS ZA ZBIRANJE PREDLOGOV 2011–2013
STRATEŠKE PREDNOSTNE NALOGE
2012

UVOD	4
1. Splošni in posebni cilji programa Vseživljenjsko učenje	4
2. Splošno ozadje politike	5
3. Splošne prednostne naloge	7
4. Prečni pogoji	9
5. Navodila za uporabo tega dokumenta	9
POGLAVJE 1 – SEKTORSKI PROGRAMI	10
1. Comenius – Šolsko izobraževanje	10
1.1 Mobilnost in partnerstva	12
1.2 Večstranski projekti	13
1.2.1 Razvoj šol, vodenja in povezav z delovnim okoljem	13
1.2.2 Razvoj pristopov k poučevanju in učenju	13
1.2.3 Podpora temeljnim znanjem in „medpredmetnim ključnim kompetencam“	14
1.2.4 Zmanjševanje zgodnjega opuščanja šolanja, izboljšanje učenja učencev iz migrantskih družin in romskih učencev ter spodbujanje enakosti spolov in vključujočih pristopov k učenju	14
1.3 Omrežja	15
1.3.1 Podpora podjetništvu in povezavam z delovnim okoljem.....	15
1.3.2 Podpora ustvarjanju privlačnejšega naravoslovnega izobraževanja.....	15
1.3.3 Razvoj izobraževanja in varstva v predšolskem obdobju in zgodnjem otroštvu.....	15
1.3.4 Razvoj izobraževanja za osebe s posebnimi potrebami za vključevanje vseh mladih, zlasti invalidnih oseb	16
2. Erasmus – Visokošolsko izobraževanje, vključno s poklicnim izobraževanjem in usposabljanjem na višji ravni	16
2.1 Mobilnost	18
2.2 Večstranski projekti	19
2.2.1 Sodelovanje med visokošolskimi zavodi in podjetji	19
2.2.2 Socialna razsežnost visokošolskega izobraževanja	19
2.2.3 Strategije za mobilnost in odpravljanje ovir za mobilnost v visokošolskem izobraževanju.....	20
2.2.4 Podpora agende za posodobitev visokošolskega izobraževanja.....	21
Projekti v okviru te prednostne naloge morajo podpirati dejavnosti v skladu z agendo za posodobitev visokošolskega izobraževanja.....	21
2.2.5 Spodbujanje odličnosti in inovacij v visokošolskem izobraževanju	21
2.3 Akademska omrežja	22

3. Leonardo da Vinci – Osnovno in nadaljnje poklicno izobraževanje in usposabljanje (PIU)	22
3.1 Mobilnost in partnerstva	24
3.2 Večstranski projekti – prenos inovacij (TOI)	25
3.2.1 Spodbujanje sodelovanja med PIU in delovnim okoljem	25
3.2.2 Podpiranje začetnega in nadaljevalnega usposabljanja učiteljev, vodij usposabljanja in mentorjev PIU ter vodij zavodov PIU	26
3.2.3 Spodbujanje pridobivanja ključnih kompetenc v PIU	26
3.2.4 Razvoj in prenos strategij za mobilnost v PIU	26
3.2.5 Sistem ECVET za preglednost in priznavanje učnih rezultatov in kvalifikacij	28
3.2.6 Izboljšanje sistemov zagotavljanja kakovosti v PIU	28
3.3 Večstranski projekti – razvoj inovacij	29
3.3.1 Izvajanje sistema ECVET za preglednost in priznavanje učnih rezultatov in kvalifikacij	29
3.3.2 Izboljšanje sistemov zagotavljanja kakovosti v PIU	30
3.3.3 Razvijanje poklicnih spretnosti glede na potrebe trga dela – nova znanja in spretnosti ter delovna mesta	30
3.4 Omrežja	31
3.4.1 Sodelovanje med PIU in delovnim okoljem	31
3.4.2 Razvoj strategij za mobilnost v PIU	31
4. Grundtvig – Izobraževanje odraslih	31
4.1 Mobilnost in partnerstva	33
4.2 Večstranski projekti	33
4.2.1 Pridobivanje ključnih kompetenc z izobraževanjem odraslih	34
4.2.2 Vloga izobraževanja odraslih pri krepitvi socialne vključenosti in enakosti spolov	34
4.2.3 Medgeneracijsko učenje, učenje za starejše državljane in družinsko učenje	34
4.2.4 Zagotavljanje kakovosti učenja odraslih, vključno s strokovnim razvojem osebja	35
4.3 Omrežja	35
4.3.1 Spodbujanje socialne kohezije z boljšimi možnostmi za učenje odraslih za posebne družbene skupine	35
POGLAVJE 2 – PREČNI PROGRAM	36
1. Ključna aktivnost 1 – Sodelovanje pri politikah in inovacijah	36
1.1 Študijski obiski strokovnjakov za izobraževanje in poklicno usposabljanje ter nosilcev odločanja (mobilnost)	36
1.2 Večstranski projekti	37
1.2.1 Podpora za projekte nadnacionalnega sodelovanja za razvoj razširjenih ukrepov vseživljenjskega učenja za vključevanje Romov	37
1.3 Omrežja	37
1.3.1 Spodbujanje strategij vseživljenjskega učenja, vključno s povezavami med različnimi sektorji izobraževanja in usposabljanja	38
1.3.2 Podpora za omrežne dejavnosti za dvig ozaveščenosti o najuspešnejših izkušnjah s socialnim vključevanjem Romov, vključno s kulturnimi, jezikovnimi in socialnimi vidiki	38
2. Ključna aktivnost 2 – Jeziki	38
2.1 Večstranski projekti	39
2.1.1 Sodelovanje med okolji izobraževanja, usposabljanja in dela	39
2.1.2 Spodbujanje in krepitev učenja manj uporabljenih evropskih jezikov	39

2.1.3	Spodbujanje pridobivanja ključnih kompetenc prek sistema izobraževanja in usposabljanja	39
2.1.4	Krepitev socialne vključenosti in enakosti spolov v izobraževanju, vključno z vključevanjem migrantov	40
2.1.5	Spodbujanje učenja jezikov sosednjih držav	40
2.1.6	Spodbujanje zgodnjega učenja jezika	40
	Projekti bodo spodbujali vključevanje družinskih članov, posrednikov in/ali drugih zainteresiranih strani v podpiranje učenja jezikov, da se omogoči učinkovito povezovanje med šolo in skupnostjo.	40
2.2	Omrežja	40
2.2.1	Krepitev socialne vključenosti in enakosti spolov v izobraževanju, vključno z vključevanjem migrantov	40
2.2.2	Razširjanje rezultatov projektov evropskega jezikovnega priznanja in spodbujanje mrežnega povezovanja med njimi	40
2.2.3	Spodbujanje učenja jezikov sosednjih držav	41
2.2.4	Spodbujanje učenja in uporabe manj govorjenih evropskih jezikov	41
	Omrežja bodo razširjala izmenjave in dobre prakse za spodbujanje jezikovne raznolikosti ter učenje manj uporabljenih in manj govorjenih jezikov.	41
3.	Ključna aktivnost 3 – IKT	41
3.1	Večstranski projekti	41
3.1.1	Krepitev ključnih kompetenc, kot je digitalna kompetenca, ki povezujejo okolji izobraževanja in dela	41
3.1.2	Inovativna pedagogika in metode ocenjevanja za različne učne poti	42
3.2	Omrežja	43
3.2.1	Vsevropske skupnosti zainteresiranih strani, ki spodbujajo digitalno kompetenco in druge ključne kompetence za življenje in zaposljivost	43
3.2.2	Vsevropske skupnosti zainteresiranih strani, ki obravnavajo družbeno-ekonomski digitalni razkorak	43
4.	Ključna aktivnost 4 – Razširjanje in uporaba rezultatov	43
4.1	Večstranski projekti	44
4.1.1	Raziskovanje in opredelitev ovir ter razvoj stabilnih modelov za uspešno razširjanje in uporabo rezultatov	44
4.1.2	Učinek rezultatov, dejavnosti razširjanja in uporabe	44
4.1.3	Prenos in izvajanje rezultatov (multiplikacija) ter/ali njihovo vključevanje v politike	44
	POGLAVJE 3 – PROGRAM JEAN MONNET	45
1.	Izobraževalni projekti (moduli Jean Monnet, katedre Jean Monnet in profesure Jean Monnet)	45
2.	Drugi akademski in raziskovalni projekti (centri odličnosti Jean Monnet, informacijske in raziskovalne dejavnosti ter večstranske raziskovalne skupine)	46

UVOD

1. SPLOŠNI IN POSEBNI CILJI PROGRAMA VSEŽIVLJENJSKO UČENJE

Cilji programa Vseživljenjsko učenje so določeni v členu 1 Sklepa št. 1720/2006/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 15. novembra 2006 o uvedbi akcijskega programa na področju vseživljenjskega učenja¹ (v nadaljnjem besedilu: Sklep o programu). Po potrebi se uporabljajo za vse dele programa, dopolnjujejo pa jih posebni in operativni cilji za posamezne podprograme (glej ustrezna poglavja tega razpisa za zbiranje predlogov).

Splošni cilj programa iz člena 1(2) Sklepa o programu je „z vseživljenjskim učenjem prispevati k razvoju Skupnosti kot družbe z vrhunskim znanjem, trajnostnim gospodarskim razvojem, več in bolj kakovostnimi delovnimi mesti in večjo socialno kohezijo ob zagotavljanju dobrega varstva okolja za prihodnje generacije“. Cilj programa je zlasti pospeševati izmenjavo, sodelovanje in mobilnost med sistemi izobraževanja in usposabljanja v Evropski uniji, ki bodo tako lahko postali svetovna referenca za kakovost.

Posebni cilji iz člena 1(3) Sklepa o programu so:

- (a) prispevati k razvoju kakovostnega vseživljenjskega učenja in spodbujati visoke dosežke, inovacije ter evropsko razsežnost v sistemih in praksi na tem področju;
- (b) podpirati uresničitev evropskega prostora za vseživljenjsko učenje;
- (c) pomagati izboljšati kakovost, privlačnost in dostopnost priložnosti za vseživljenjsko učenje, ki so na voljo v državah članicah;
- (d) okrepiti prispevek vseživljenjskega učenja k socialni koheziji, aktivnemu državljanstvu, medkulturnemu dialogu, enakosti spolov in osebni izpolnitvi;
- (e) pomagati spodbujati ustvarjalnost, konkurenčnost, zaposljivost in razvoj podjetniškega duha;
- (f) prispevati k povečanemu sodelovanju ljudi vseh starosti v vseživljenjskem učenju, vključno z osebami s posebnimi potrebami in prikrajšanimi skupinami, ne glede na družbeno-ekonomsko okolje, iz katerega izhajajo;
- (g) pospeševati učenje jezikov in jezikovno raznolikost;
- (h) podpirati razvoj inovativnih vsebin, storitev, pedagogike in prakse za vseživljenjsko učenje, ki temeljijo na IKT;
- (i) okrepiti vlogo vseživljenjskega učenja pri ustvarjanju občutka evropskega državljanstva na podlagi razumevanja in spoštovanja človekovih pravic in demokracije ter krepitve strpnosti in spoštovanja drugih narodov in kultur;

¹ Sklep št. 1720/2006/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 15. novembra 2006 o uvedbi akcijskega programa na področju vseživljenjskega učenja:
<http://eur-lex.europa.eu/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:327:0045:0068:SL:PDF> (in spremenjen s Sklepom št. 1357/2008/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. decembra 2008).

- (j) spodbujati sodelovanje pri zagotavljanju kakovosti v vseh sektorjih izobraževanja in usposabljanja v Evropi;
- (k) spodbujati najboljšo uporabo rezultatov, inovativnih izdelkov in postopkov ter izmenjavati dobro prakso na področjih, ki jih pokriva program Vseživljenjsko učenje, da bi izboljšali kakovost izobraževanja in usposabljanja.

2. SPLOŠNO OZADJE POLITIKE

Krovna prednostna naloga programa Vseživljenjsko učenje je povečati prispevek izobraževanja in usposabljanja k izpolnjevanju prednostnih nalog in krovnih ciljev iz strategije EU 2020², tj. strategije za rast, ki jo je EU določila za prihodnje desetletje, ter tako ustvariti vrednost z rastjo, ki temelji na znanju, krepijo pomena samostojnosti državljanov v vključujočih družbah ter omogočanjem dostopa državljanov do vseživljenjskega učenja ter nadgrajevanja spretnosti skozi vse življenje.

Izobraževanje in usposabljanje imata ključno vlogo pri uresničevanju prednostnih nalog, določenih v strategiji EU 2020, v kateri je eden od petih krovnih ciljev zmanjšati delež oseb, ki opustijo šolanje, pod 10 % in doseči, da vsaj 40 % prebivalstva med 30 in 34 letom starosti konča terciarno (ali enakovredno) izobraževanje.

Prednostna področja, kot so določena v strategiji EU 2020, so zajeta v sedmih vodilnih pobudah na ravni EU ter na nacionalni, regionalni in lokalni ravni, od katerih so za izobraževanje in usposabljanje najpomembnejše štiri:

- Mladi in mobilnost³: namen te pobude je izboljšati možnosti mladih pri iskanju zaposlitve s povečanjem mobilnosti študentov in pripravnikov ter izboljšanjem kakovosti in privlačnosti sistemov izobraževanja in usposabljanja v Evropi.
- Program za nova znanja in spretnosti ter delovna mesta⁴: namen te pobude je ljudem olajšati dostop do ustreznih spretnosti in kompetenc ter jim omogočiti, da jih uporabijo na ustreznih delovnih mestih. Da bi to dosegli, je treba čim natančneje predvideti, katere spretnosti bodo potrebne v prihodnosti, in ljudem pomagati, da jih razvijejo prek izobraževanja in usposabljanja.
- Unija inovacij⁵: namen te pobude je izboljšati pogoje in dostop do finančnih sredstev za raziskave in inovacije v Evropi, da bi se inovativne ideje lahko razvile v izdelke in storitve, ki bodo ustvarjali rast in delovna mesta.

² Sporočilo Komisije: Evropa 2020 – Strategija za pametno, trajnostno in vključujočo rast. COM(2010) 2020: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:SL:PDF> in Evropski svet z dne 25. in 26. marca 2010, EUCO 7/10: Sklepi I, Evropa 2020: Nova evropska strategija za delovna mesta in rast: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/113591.pdf.

³ <http://europa.eu/youthonthemove/>. Glej tudi http://ec.europa.eu/education/news/news2540_en.htm.

⁴ Sporočilo Komisije: Program za nova znanja in spretnosti ter delovna mesta: evropski prispevek k polni zaposlenosti. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0682:FIN:SL:PDF>. Glej tudi <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=sl&catId=958>.

⁵ http://ec.europa.eu/research/innovation-union/index_en.cfm.

- Evropska digitalna agenda: splošni cilj digitalne agende je poskrbeti, da bo enotni digitalni trg, ki se opira na hitre in ultra hitre internetne povezave ter interoperabilne aplikacije, dal trajne gospodarske in družbene koristi. Za to je treba izboljšati digitalno pismenost, spretnosti in vključenost.

Bolj konkretno pa program Vseživljenjsko učenje podpira izvajanje evropske politike na področju izobraževanja in usposabljanja, kot je določeno v strateškem okviru za evropsko sodelovanje v izobraževanju in usposabljanju ET 2020, sprejetem maja 2009⁶. Države članice si prek odprte metode koordinacije prizadevajo za:

- **uresničevanje načela vseživljenjskega učenja in mobilnosti** z izvajanjem strategij za vseživljenjsko učenje, razvijanjem ogroditelj kvalifikacij in ukrepov za bolj prilagodljive učne poti ter spodbujanjem učne mobilnosti vseh udeležencev učenja, učiteljev in vodij usposabljanja po vsej Evropi;
- **izboljšanje kakovosti in učinkovitosti izobraževanja in usposabljanja** z omogočanjem dostopa vseh udeležencev učenja do temeljnih znanj in spretnosti ter kompetenc, potrebnih za njihovo zaposljivost, z zagotavljanjem visoko kakovostnega poučevanja in usposabljanja učiteljev na vseh ravneh izobraževanja in usposabljanja ter povečanjem privlačnosti in učinkovitosti vseh ravni izobraževanja in usposabljanja;
- **spodbujanje enakosti, socialne kohezije in aktivnega državljanstva** z obravnavanjem prikrajšanosti na področju izobraževanja, in sicer z visoko kakovostnim zgodnjim izobraževanjem, bolj usmerjeno podporo in vključujočim izobraževanjem;
- **krepitev ustvarjalnosti in inovativnosti na vseh ravneh izobraževanja in usposabljanja** s spodbujanjem pridobivanja medpredmetnih ključnih kompetenc in sklepanjem partnerstev s širšim okoljem, zlasti s podjetji, da bi bili zavodi za izobraževanje in usposabljanje bolj odprti ter bi bolj ustrezali potrebam trga dela in družbe nasploh.

Celoten sklop referenčnih dokumentov o teh temah politike je objavljen na spletišču GD za izobraževanje in kulturo.⁷

Posamezna ozadja politike za šolsko izobraževanje, visokošolsko izobraževanje, poklicno usposabljanje in izobraževanje odraslih so predstavljena v poglavjih o sektorskih programih.

⁶ Sklepi Sveta z dne 12. maja 2009 o strateškem okviru za evropsko sodelovanje v izobraževanju in usposabljanju („ET 2020“) (2009/C119/02): <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:119:0002:0010:SL:PDF>.

⁷ http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc36_en.htm.

3. SPLOŠNE PREDNOSTNE NALOGE

Na podlagi opisanega strateškega ozadja politike so bile za ta razpis za zbiranje predlogov opredeljene naslednje splošne prednostne naloge:

1. Razvoj strategij za vseživljenjsko učenje in mobilnost

Ta prednostna naloga je v skladu s sklepi Sveta o mobilnosti mladih⁸, Zeleno knjigo o spodbujanju učne mobilnosti mladih⁹ ter vodilno pobudo EU 2020 Mladi in mobilnost¹⁰. Prednostna naloga za spodbujanje povečanja učne mobilnosti bo podpirati pobude v zvezi z razvojem strategij za mobilnost in odpravljanjem ovir za mobilnost.

V zvezi s tem se bodo spodbujale zlasti pobude med regijami iz različnih držav članic. Vendar bi bilo mogoče strategije za mobilnost razvijati tudi na sektorski ravni (npr. v industrijski panogi) ali med izobraževalnimi zavodi.

Proučiti in razviti bi bilo treba tudi premik k učnim rezultatom, učinkovito vseživljenjsko usmerjanje ter izvajanje orodij, kot so EQF, NQF, Europass in ECVET, ki izboljšujejo vseživljenjsko učenje in mobilnost ter pospešujejo potrjevanje in priznavanje neformalnega in priložnostnega učenja.

2. Spodbujanje sodelovanja med okolji izobraževanja, usposabljanja in dela

V skladu s sporočilom o sodelovanju med univerzami in podjetji iz leta 2009¹¹ je cilj spodbujati sodelovanje med vsemi sektorji izobraževanja, usposabljanja in svetom dela. Prispevek socialnih partnerjev k izobraževanju in usposabljanju, ki bi bolj ustrezala delovnemu okolju, je pomemben za trg dela, zaposljivost ljudi in podjetniški potencial. Sodelovanje med izobraževalnim in delovnim okoljem lahko prispeva tudi k izboljššanju študijskega in poklicnega usmerjanja.

3. Podpiranje začetnega in nadaljevalnega usposabljanja učiteljev, vodij usposabljanj ter vodij zavodov za izobraževanje in usposabljanje

Kot je bilo poudarjeno na neuradnem ministrskem srečanju septembra 2009, sta kakovost izobraževanja ter kakovost učiteljev in tistih, ki upravljajo in vodijo izobraževalne zavode, zelo povezani. V sklepih Sveta o tem vprašanju iz

⁸ Sklepi Sveta in predstavnikov vlad držav članic, ki so se sestali v okviru Sveta, dne 21. novembra 2008, o mobilnosti mladih (2008/C 320/03): <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:320:0006:0009:SL:PDF>.

⁹ COM(2009) 329 konč.: http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/mobility/com329_sl.pdf.

¹⁰ Glej opombo 3.

¹¹ Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij: Novo partnerstvo za posodobitev univerz: forum EU za dialog med univerzami in podjetji, COM(2009) 158 konč.: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2009:0158:FIN:SL:PDF>. Temu je marca 2010 sledil forum Komisije o sodelovanju med šolami in podjetji: http://ec.europa.eu/education/school-education/doc2279_en.htm.

novembra 2009¹² je bila Komisija pozvana, naj podpre sodelovanje in izmenjavo dobrih praks na zadevnih področjih¹³. Ta razvoj podpirajo mehanizmi za zagotavljanje kakovosti na vseh ravneh izobraževanja in usposabljanja.

4. Spodbujanje pridobivanja ključnih kompetenc s sistemom izobraževanja in usposabljanja

V Skupnem poročilu o izobraževanju in usposabljanju iz leta 2010 je navedeno, da je izvajanje okvira ključnih kompetenc¹⁴ napredovalo na ravni splošnega šolskega izobraževanja, vendar je zaenkrat manj uspešno pri uvedbi reform v poklicnem izobraževanju in usposabljanju (v nadaljnjem besedilu: PIU), visokošolskem izobraževanju ter izobraževanju odraslih. Zato je namen te prednostne naloge spodbujati vse sektorje, od izobraževanja v zgodnjem otroštvu naprej, k razvoju projektov, osredotočenih na naslednje ključne kompetence v skladu z njihovimi posebnostmi:

1. sporazumevanje v maternem jeziku,
2. sporazumevanje v tujih jezikih,
3. matematična kompetenca ter osnovne kompetence v znanosti in tehnologiji,
4. digitalna pismenost,
5. učenje učenja,
6. socialne in državljanske kompetence,
7. samoiniciativnost in podjetnost ter
8. kulturna zavest in izražanje.

V zvezi s tem se bo podpirala zlasti večjezičnost.

5. Spodbujanje socialne vključenosti in enakosti spolov v izobraževanju in usposabljanju, vključno z vključevanjem migrantov in Romov

Po evropskem letu boja proti revščini in socialni izključenosti (2010), sprejetju krovnega cilja na podlagi strategije EU 2020¹⁵ za zmanjšanje zgodnjega opuščanja šolanja in sklepih Sveta iz leta 2010 o izobraževanju migrantov ter družbeni razsežnosti izobraževanja in usposabljanja¹⁶ se bodo podpirali projekti za spodbujanje socialne vključenosti prek izobraževanja. V šolskem sektorju bodo zlasti pomembna vprašanja v zvezi z zgodnjim opuščanjem šolanja in posebnimi potrebami. V visokošolskem izobraževanju bo poudarek na razširjanju dostopa za nove skupine udeležencev učenja.

Vprašanja v zvezi z udeležbo migrantov, skupin z manj priložnostmi, vključno z Romi, in ranljivih socialnih skupin ljudi s posebnimi potrebami bodo zlasti pomembna

¹² Sklepi Sveta z dne 26. novembra 2009 o strokovnem izpopolnjevanju učiteljev in vodstvenih delavcev šol (2009/C 302/04): <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:302:0006:0009:SL:PDF>.

¹³ Priročnik za oblikovalce politik o uvajanju učiteljev začetnikov je bil objavljen aprila 2010. Razvoj skladnih in vsesistemskih programov uvajanja za učitelje začetnike: priročnik za oblikovalce politik (SEC(2010) 538 konč.), http://ec.europa.eu/education/school-education/doc2254_en.htm.

¹⁴ Ključne kompetence za vseživljenjsko učenje – evropski referenčni okvir: http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/publ/pdf/1l-learning/keycomp_sl.pdf. Glej tudi: http://ec.europa.eu/education/school-education/doc830_en.htm.

¹⁵ Glej opombo 2.

¹⁶ Sklepi Sveta iz maja 2010. 3013. zasedanje Sveta IZOBRAŽEVANJE, MLADINA IN KULTURA, Bruselj, 11. maja 2010 http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/educ/114393.pdf.

za šole, PIU in izobraževanje odraslih. Za te skupine udeležencev učenja je zlasti pomemben dostop do ustreznega usmerjanja. Načelo enakosti spolov je zelo pomembno v izobraževanju, zlasti ker je med tistimi, ki zgodaj opustijo šolanje, veliko več fantov kot deklet in ker je pri izbiri študija mogoče opaziti izrazite vzorce na podlagi spola. Čeprav načelo enakosti spolov zadeva celoten program, ga lahko projekti v okviru te prednostne naloge obravnavajo posebej. Spodbujajo se tudi projekti za razvoj dejavnosti, namenjenih podpori deklet in žensk za vstop v poklice, v katerih so v manjšini.

Poleg tega je treba opozoriti, da je spodbujanje dostopa invalidov do učnih možnosti (vključno z možnostmi e-učenja) strateška prednostna naloga, ki velja za celoten program.

V učnih načrtih in načrtih usposabljanja bi bilo treba povečati ozaveščenost o posebnih potrebah ljudi, ki imajo težave z mobilnostjo ali druge težave, povezane z invalidnostjo, npr. glede standardov virtualne ali realne dostopnosti.

Te splošne strateške prednostne naloge so različno izražene v različnih podprogramih, ki jih podpira program Vseživljenjsko učenje. Po potrebi so v okviru posameznega podprograma ali ključne aktivnosti opredeljene tudi dodatne, natančnejše prednostne naloge.

4. PREČNI POGOJI

V skladu s členom 14(2) Sklepa o programu so večstranski projekti in omrežja v okviru programov Comenius, Erasmus, Leonardo da Vinci, Grundtvig ter ključne dejavnosti prečnega programa namenjeni tudi partnerjem iz tretjih držav, ki ne sodelujejo v programu Vseživljenjsko učenje na podlagi člena 7 Sklepa o programu. Ukrepi, na katere se to nanaša, in načini sodelovanja so navedeni v Vodniku po programu Vseživljenjsko učenje. Spremljevalne ukrepe podpirajo vsi sektorski programi in ključna aktivnost 2 (Jeziki).

V vseh programih se vedno večja pozornost namenja sistematičnemu razširjanju in uporabi rezultatov na projektni in programski ravni ter ravni politik. Zato morajo vsi predlogi projektov vključevati jasen načrt za razširjanje in uporabo rezultatov.

Komisija bo predloge za sofinanciranje novih delovnih programov za omrežja, financirana v prejšnjih letih, obravnavala glede na dokazano uspešnost teh omrežij in dodano vrednost novih predlogov.

5. NAVODILA ZA UPORABO TEGA DOKUMENTA

V tem dokumentu so opredeljene različne vrste ukrepov, za katere se zbirajo predlogi v okviru programa Vseživljenjsko učenje, vključno z ustreznimi prednostnimi nalogami politike, kadar je to primerno.

Prednostne naloge, ki so določene za posamezno vrsto ukrepov, odražajo vprašanja, ki so bistvena za razvoj politike na področju izobraževanja in usposabljanja na evropski ravni, pri čemer **morajo predlogi obravnavati vsaj eno od teh prednostnih nalog, da bi bili izbrani.** Za zagotovitev ustrezne vključitve prednostnih nalog bo izbira predlogov za financiranje temeljila na kakovosti predlogov in potrebi po uravnoteženi vključitvi prednostnih nalog.¹⁷

Javni razpis je treba brati v povezavi z naslednjima dokumentoma:

- Sklepom Evropskega parlamenta in Sveta o uvedbi akcijskega programa na področju vseživljenjskega učenja (2007–2013);¹⁸
- Vodnikom po programu Vseživljenjsko učenje, ki vključuje podroben opis ukrepov ter finančne in upravne postopke.¹⁹

POGLAVJE 1 – SEKTORSKI PROGRAMI

1. COMENIUS – ŠOLSKO IZOBRAŽEVANJE

Ozadje politike

Novembra 2008 je Svet potrdil okrepitev evropskega sodelovanja pri politikah šolskega izobraževanja²⁰. Cilj je vsem mladim zagotoviti kakovostno izobraževanje, ki jih bo usposobilo za uspešno delovanje v globaliziranih družbah in hitro spreminjajočem se delovnem okolju ter jim pomagalo popolnoma razviti njihove sposobnosti, vključno z inovativnostjo, ustvarjalnostjo in pripravljenostjo na aktivno državljanstvo. Leta 2007²¹ in leta 2009²² je Svet objavil agendo za sodelovanje z namenom izboljšanja izobraževalnega in poklicnega razvoja učiteljev in vodstvenih delavcev šol²³. Poudarek je na potrebi po izboljšanju kakovosti in pomembnosti celotnega cikla izobraževanja učiteljev, tj. od začetnega izobraževanja do uvajanja novih učiteljev in njihovega stalnega poklicnega razvoja. Poleg tega je Svet leta 2009 obravnaval izobraževanje otrok iz migrantskih družin in pozval države članice, naj med drugim ciljno usmerjeno uporabljajo program Vseživljenjsko učenje, da bi poiskale načine za boljšo podporo učenju te skupine²⁴.

¹⁷ Podrobne informacije o pravilih izbiranja predlogov bodo objavljena v Vodniku po programu Vseživljenjsko učenje – glej: http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-programme/doc78_en.htm (pod povezavo „How to participate (Kako sodelovati)“).

¹⁸ Glej opombo 1.

¹⁹ http://ec.europa.eu/education/llp/doc848_en.htm.

²⁰ Sklepi Sveta in predstavnikov vlad držav članic, ki so se sestali v okviru Sveta, z dne 21. novembra 2008 – Pripravi mlade na 21. stoletje: agenda za evropsko sodelovanje v šolstvu (2008/C 319/08): <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:319:0020:0022:SL:PDF>.

²¹ Sklepi Sveta in predstavnikov vlad držav članic, ki so se sestali v okviru Sveta dne 15. novembra 2007, o izboljšanju kakovosti izobraževanja učiteljev (2007/C 300/07): <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2007:300:0006:0009:SL:PDF>.

²² Glej opombo 12.

²³ http://ec.europa.eu/education/school-education/doc2279_en.htm.

²⁴ Sklepi Sveta o izobraževanju otrok iz migrantskih družin (2009/C 301/07): <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:301:0005:0008:SL:PDF>.

Te prednostne naloge so opredeljene v strateškem okviru ET 2020²⁵. Za šolsko izobraževanje te prednostne naloge pozivajo k ukrepom za zagotovitev, da ključne kompetence lahko pridobi vsak učenec ne glede na njegovo osebno, družbeno ali ekonomsko okolje. Dodatno delo je potrebno zlasti v zvezi s temeljnimi znanji²⁶ in spretnostmi ter iskanjem načinov za izboljšanje poučevanja in učenja medpredmetnih ključnih kompetenc, ki spodbujajo samoiniciativnost in podjetništvo, ustvarjalnost, inovativnost ter prilagajanje hitro spreminjajočemu se delovnemu okolju. Izboljšati je treba tudi izobraževanje na področju spoštovanja okolja²⁷ in medkulturnih kompetenc. Strateški okvir ET 2020²⁸ potrjuje potrebo po usmerjanju ukrepov v kakovost učenja študentov iz migrantskih družin²⁹ ter v zvezi s tem priznava ključno vlogo izobraževanja in varstva v zgodnjem otroštvu.

Leta 2010 je bilo znižanje zgodnje opustitve šolanja pod 10 % do leta 2020 opredeljeno za enega od krovnih ciljev v strategiji EU 2020³⁰. Komisija se je zavezala, da bo leta 2011 predlagala priporočilo Sveta, v katerem bo predstavljen okvir za učinkovite politike za boj proti zgodnjemu opuščanju šolanja, ki bodo temeljile na boljših informacijah o vzrokih za opustitev šolanja in vrsti ukrepov za preprečitev pojava razmer, ki vodijo do zgodnje opustitve šolanja, za posredovanje ob znakih povečanega tveganja in za ponovno vključitev tistih, ki so opustili šolanje.

Nova evropska merila, kot so določena v Prilogi I k strateškemu okviru ET 2020³¹, poleg zgodnje opustitve šolanja in bralne pismenosti vključujejo tudi kvantitativne cilje za zmanjšanje števila posameznikov s slabimi rezultati pri matematiki in naravoslovju (manj kot 15 % do leta 2020) ter povečanje deleža otrok, starih od 4, leta do šoloobvezne starosti, ki bi sodelovali v izobraževanju in varstvu v zgodnjem otroštvu, na 95 % do leta 2020.

V okviru Programa za nova znanja in spretnosti ter delovna mesta³² nedavna predvidevanja glede znanj in spretnosti, potrebnih v prihodnosti, na primer napovedujejo več delovnih mest, ki zahtevajo srednje in visoko kvalificirane kadre. Vendar morajo biti takšne kvalifikacije podprte s ključnimi kompetencami, ki mladim omogočajo, da delajo v medkulturnih, večjezičnih in hitro se spreminjajočih okoliščinah ter prispevajo k ustvarjalnosti in inovativnosti.

Zato opisani razvoj politike in izzivi zahtevajo evropsko sodelovanje, katerega cilj je:

- nadaljevati z delom v zvezi s ključnimi kompetencami za vseživljenjsko učenje in ga dodatno izboljšati³³. To pomeni, da je treba zagotoviti, da imajo vsi učenci že v zgodnjem

²⁵ Glej opombo 6.

²⁶ Sklepi Sveta o zvišanju ravni osnovnih znanj v okviru evropskega sodelovanja za šole 21. stoletja – Bruselj, 19. novembra 2010: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/educ/117853.pdf.

²⁷ Sklepi Sveta o izobraževanju za trajnostni razvoj – Bruselj, 19. novembra 2010: http://consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/educ/117855.pdf.

²⁸ Glej opombo 6.

²⁹ Sklepi Sveta o izobraževanju otrok iz migrantskih družin, november 2009: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:301:0005:0008:SL:PDF>.

³⁰ Glej opombo 2.

³¹ Glej opombo 6.

³² Glej opombo 4.

³³ Priporočilo Evropskega parlamenta in Sveta z dne 18. decembra 2006 o ključnih kompetencah za vseživljenjsko učenje (2006/962/ES): <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:394:0010:0018:SL:PDF>.

obdobju in ne glede na njihovo ozadje, okolje, spol ali posebne potrebe možnost pridobiti vse ključne kompetence. Ključne kompetence se morajo razvijati na podlagi trdnih temeljnih spretnosti pri bralni in pisni pismenosti, matematiki in naravoslovju ter vključevati predmetne in medpredmetne kompetence, ki bodo učence spodbudile in jim omogočile nadaljnje učenje;

- podpirati šole pri sodelovanju z delovnim okoljem in drugimi ključnimi udeleženci zunaj šole, sklepanju partnerstev ter izboljšanju podjetniških spretnosti učiteljev in učencev;
- nadaljevati z izboljševanjem kakovosti učiteljev, vodstvenih delavcev šol in drugega šolskega osebja ter pomagati šolam, da postanejo učinkovita učna okolja. To zahteva višjo kakovost izobraževanja učiteljev skozi celotno poklicno pot, učinkovitejše zaposlovanje in obdržane učiteljev ter pomoč vodstvenim delavcem šol, da se osredotočijo na izboljšanje učenja učencev in učiteljev.

Posebni in operativni cilji programa Comenius

Posebna cilja programa Comenius iz člena 17(1) Sklepa o programu sta:

- a) razvijanje znanja in razumevanja raznolikosti evropskih kultur in jezikov ter njene vrednosti med mladino in izobraževalnim osebjem;
- b) pomagati mladim pri pridobivanju temeljnih znanj in spretnosti ter kompetenc za življenje, ki so potrebne za njihov osebni razvoj, za prihodnje zaposlovanje in za aktivno evropsko državljanstvo na nacionalni in evropski ravni.

Operativni cilji programa Comenius iz člena 17(2) Sklepa o programu so:

- a) izboljšanje kakovosti in povečanje obsega mobilnosti učencev in izobraževalnega osebja v različnih državah članicah;
- b) izboljšanje kakovosti in povečanje obsega partnerstev med šolami v različnih državah članicah, tako da bi bilo med trajanjem programa v skupne izobraževalne dejavnosti vključeno vsaj 3 milijone učencev;
- c) spodbujanje učenja živih tujih jezikov;
- d) podpiranje razvijanja inovativnih vsebin, storitev, pedagogike in prakse za vseživljenjsko učenje, ki temeljijo na IKT;
- e) povečanje kakovosti in evropske razsežnosti usposabljanja učiteljev;
- f) podpora izboljšanju pedagoških pristopov in šolske uprave.

Prednostne naloge za ukrepe programa Comenius

1.1 Mobilnost in partnerstva

Ukrepi mobilnosti posameznikov v drugo evropsko državo in partnerstev v okviru programa Comenius vključujejo:

- mobilnost posameznih učencev v okviru tekočega ali predhodnega šolskega partnerstva;
- sodelovanje pri dejavnostih usposabljanja učiteljev in drugega izobraževalnega osebja (stalno strokovno izpopolnjevanje);
- pripravljalne obiske za šolska partnerstva, omrežja in večstranske projekte;
- asistentska mesta za bodoče učitelje;

- večstranska in dvostranska šolska partnerstva, ki vključujejo mobilnost učencev in osebja v okviru partnerskih dejavnosti;
- partnerstva Comenius Regio;
- eTwinning.

V okviru teh ukrepov, katerih podrobnosti so opredeljene v Vodniku po programu Vseživljenjsko učenje³⁴, niso predvidene nobene evropske prednostne naloge.

1.2 Večstranski projekti

1.2.1 Razvoj šol, vodenja in povezav z delovnim okoljem

Razvoj ključnih kompetenc³⁵ in motivacija za učenje sta v velikem obsegu odvisna od pomembnosti poučevanja in učenja, etosa šole ter načinov sodelovanja med šolami in zunanjim okoljem. Tako so izboljšanje vodenja šol, zagotavljanje pobud in priložnosti za sodelovanje učiteljev ter splošni razvoj šol kot učnih okolij postali ključne prednostne naloge politike.

Projekti morajo vključevati partnerje iz šol in zunanjega okolja. Razvijati je treba metode, strategije, učna gradiva in/ali drugo vrsto pomožnega gradiva za:

- vzpostavitev partnerstva in modelov mrežnega povezovanja med šolami in delovnim okoljem;
- razvoj vodstvenih sposobnosti šolskega osebja;
- razvoj spretnosti učiteljev pri njihovem medsebojnem sodelovanju ter sodelovanju z družinami učencev in zunanjim okoljem;
- spodbujanje samoiniciativnosti med mladimi in razvoj njihovih podjetniških spretnosti.

1.2.2 Razvoj pristopov k poučevanju in učenju

Šole morajo pri mladih razvijati vse ključne kompetence za odzivanje na potrebe hitro spreminjajočega se delovnega okolja in vedno bolj raznovrstne družbe. To zahteva kakovostno osnovno izobraževanje za učitelje in vodstvene delavce šol ter visoko kakovosten stalen poklicni razvoj skozi njihovo celotno poklicno pot. V zvezi s tem so bistveni programi za uvajanje vseh novih učiteljev v poklic:

- v okviru projektov se je treba osredotočiti na kompetence, ki jih potrebujejo sedanji vodstveni delavci šol, ter razvijati, preskušati in izvajati učinkovite načine podpiranja vodstvenih delavcev šol pri njihovem poklicnem razvoju;
- v okviru projektov je treba razvijati, preskušati in izvajati učinkovite medagencijske pristope v podporo novih učiteljev na začetku njihove poklicne poti (uvajanje)³⁶.

³⁴ Glej opombo 19.

³⁵ [Glej opombo 14.](#)

³⁶ Glej opombo 13.

1.2.3 Podpora temeljnemu znanju³⁷ in „medpredmetnim ključnim kompetencam“

Mladi morajo med šolanjem pridobiti trdna temeljna znanja pri branju, pisanju, matematiki in naravoslovju ter medpredmetne ključne kompetence – učenje učenja, samoiniciativnost in podjetništvo ter socialne, državljanske in kulturne kompetence. Poučevanje in učenje teh kompetenc pogosto zahtevata pristope, ki presegajo meje predmeta in celostno obravnavajo učni, osebni in socialni razvoj učencev. Izkušnje kažejo, da načini ocenjevanja in vrednotenja učenja zelo učinkujejo na razvoj teh ključnih kompetenc.

V okviru projektov je treba:

- poiskati načine za krepitev temeljnega znanja, organizacijo učinkovitega ugotavljanja težav na teh področjih ter podporo učencem s temi težavami skozi celoten šolski sistem;
- opredeliti in razviti metode poučevanja in učenja, ki učinkovito podpirajo razvoj medpredmetnih ključnih kompetenc;
- razvijati metode ocenjevanja in vrednotenja ter prakse, ki izboljšujejo kakovost učenja in podpirajo razvoj zgoraj navedenih medpredmetnih ključnih kompetenc;
- opredeliti in razvijati vključitev evropske razsežnosti v poučevanje in učenje.

1.2.4 Zmanjševanje zgodnjega opuščanja šolanja, izboljšanje učenja učencev iz migrantskih družin in romskih učencev ter spodbujanje enakosti spolov in vključujočih pristopov k učenju

Zgodnje opuščanje šolanja je še vedno velik izziv v EU. Države članice se pri zmanjševanju zgodnjega opuščanja šolanja spoprijemajo z različnimi izzivi. V nekaterih državah je zgodnje opuščanje šolanja pretežno ruralen pojav, v drugih so prizadeta večinoma prikrajska območja v velikih mestih. Nekateri regionalni in sezonski trgi dela (npr. turizem, gradbeništvo) lahko mlade spodbujajo k prekinitvi šolanja in zaposlovanju na delovnih mestih s slabimi poklicnimi možnostmi, za katera niso potrebne nobene kvalifikacije. Nekatero državo se spoprijemajo z visokimi stopnjami zgodnjega opuščanja šolanja na nekaterih poklicnih področjih, druge pa imajo nizke stopnje zgodnjega opuščanja šolanja, na primer v vajeniških programih.³⁸ Čeprav je veliko mladih iz migrantskih družin uspešnih učencev, so v povprečju manj uspešni v primerjavi s svojimi vrstniki domačini. Med romskimi učenci je še vedno veliko mladih, ki šolo zapustijo, preden dobijo končno spričevalo. Podobno ostajajo tudi razlike med učenci in učenkami, kar zadeva zanimanje za določene predmete in uspešnost. Vse to je treba upoštevati pri podpori tistih, ki zgodaj opustijo šolanje, ali tistih, pri katerih obstaja tveganje za to. Tako imajo lahko šole in drugi udeleženci bistveno vlogo pri preprečevanju zgodnjega opuščanja šolanja in izboljšanju učenja učencev iz migrantskih ali romskih družin.

V okviru projektov je treba:

- opredeliti in razvijati strategije in metode učenja, ki bodo pomagale učencem, izpostavljenim tveganju zgodnjega opuščanja šolanja, da ohranijo motivacijo in zaključijo šolanje, ter jih pripravile za nadaljnje izobraževanje in usposabljanje;
- opredeliti in razvijati načine za podporo in motivacijo učencev iz migrantskih ali romskih družin, da uresničijo svoje izobraževalne možnosti;

³⁷ Svet je maja 2009 sprejel evropsko merilo za zmanjšanje števila posameznikov s slabimi rezultati pri branju, matematiki in naravoslovju na 15 %: http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc28_en.htm.

³⁸ Zmanjševanje osipa kot ključni prispevek k strategiji Evropa 2020, Bruselj, 31. januarja 2011, COM(2011) 18 konč., http://ec.europa.eu/education/school-education/doc/earlycom_sl.pdf.

- opredeliti in razvijati strategije in metode, ki bodo preprečevale stereotipe o spolih pri poučevanju, učenju in izbiri poklica;
- podpirati razvoj vključujočih pristopov k poučevanju in učenju, ki upoštevajo potrebe vseh učencev, vključno z učenci iz prikrajšanih družin.

1.3 Omrežja

1.3.1 Podpora podjetništvu in povezavam z delovnim okoljem

Razvoj samoiniciativnosti in podjetništva kot ključne kompetence³⁹ vključuje sposobnost uresničevanja zamisli, delo v projektih ter pridobivanje znanja o delovanju gospodarstva. Šole lahko podpirajo razvoj te kompetence s spodbujanjem samoiniciativnosti, inovativnosti in ustvarjalnosti ter s sklepanjem partnerstev z delovnim okoljem.

V okviru te prednostne naloge morajo partnerske organizacije z mrežnim povezovanjem virov ter strokovnega znanja in izkušenj razvijati znanje z zadevnega področja, da bi lahko opredelile in razširjale učinkovite načine za pomoč šolam pri:

- razvoju učnih okolij, ki spodbujajo samoiniciativnost, ustvarjalnost in inovativnost med učenci in osebjem;
- sodelovanju pri vzpostavitvi partnerstev z delovnim okoljem;
- izboljšanju usmerjanja učencev;
- podpiranju začetnega in nadaljevalnega usposabljanja učiteljev, vodij usposabljanj ter vodij šol in drugih izobraževalnih zavodov.

1.3.2 Podpora ustvarjanju privlačnejšega naravoslovnega izobraževanja

Odziv na globalne izzive, kot so podnebne spremembe, z razvojem okolju prijaznejšega in pametnejšega gospodarstva vključuje razumevanje sprememb naravnega okolja, ki so posledica človeške dejavnosti, in odgovornosti državljana kot posameznika. Tako sta razumevanje temeljnih konceptov znanosti in zanimanje za trajnostni razvoj postala ključna za aktivno in odgovorno državljanstvo.

V okviru te prednostne naloge morajo omrežja zlasti za namene trajnostnega razvoja opredeliti in razširjati učinkovite metode za poučevanje naravoslovja, kot so poučevanje na podlagi poizvedovanja (*enquiry-based*), razvoj služb za usmerjanje in obveščanje o znanstvenih poklicih ter metode za zmanjšanje razlik po spolu v znanstvenem izobraževanju in poklicih.

1.3.3 Razvoj izobraževanja in varstva v predšolskem obdobju in zgodnjem otroštvu

Dostop do visokokakovostnega izobraževanja in varstva v zgodnjem otroštvu je temelj za učinkovito učenje v prihodnosti, prispeva k socialnemu razvoju otrok ter koristi prikrajšanim otrokom. Kakovost je med drugim odvisna od kompetenc osebja, učnega načrta, sodelovanja s starši in splošnega učnega okolja.

Omrežja morajo opredeliti izmenjavo in razširjati učinkovite načine za:

³⁹ Ključna kompetenca 7 v Ključnih kompetencah za vseživljenjsko učenje – evropski referenčni okvir: http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/publ/pdf/ll-learning/keycomp_sl.pdf. Glej tudi: http://ec.europa.eu/education/school-education/doc830_en.htm.

- izboljšanje kompetenc učiteljev, vodij usposabljanja in drugega osebja ter kakovosti učnega načrta in učnih okolij za otroke pod starostjo obveznega šolanja;
- opredelitev otrok s težavami pri učenju in podporo takim otrokom ali tistim iz družbeno-ekonomsko prikrajšanih družin;
- podporo zgodnjega učenja jezika in razvoja pismenosti.

1.3.4 Razvoj izobraževanja za osebe s posebnimi potrebami za vključevanje vseh mladih, zlasti invalidnih oseb

Spodbujanje raznovrstnosti in izvajanje načel vključevanja v izobraževanju in usposabljanju zahteva ponovno preučitev učnih okolij, virov ter kompetenc učiteljev in vodstvenih delavcev šol, pregled ovir in opredelitev priložnosti.

Omrežja morajo opredeliti in razširjati učinkovite pristope k:

- spodbujanju vključevanja, vključno s širitvijo vlog posebnih šol, da te lahko postanejo centri znanja;
- usposabljanju učiteljev, vodstvenih delavcev šol in drugega šolskega osebja za spodbujanje vključevanja.

2. ERASMUS – VISOKOŠOLSKO IZOBRAŽEVANJE, VKLJUČNO S POKLICNIM IZOBRAŽEVANJEM IN USPOSABLJANJEM NA VIŠJI RAVNI

Ozadje politike

Cilj politike EU na področju visokošolskega izobraževanja je podpreti reforme sistemov visokošolskega izobraževanja držav članic s povečanjem njihove usklajenosti in odzivnosti na potrebe družbe znanja. Reforme so potrebne zaradi obvladovanja izzivov globalizacije ter usposabljanja in prekvalifikacije evropske delovne sile. Visokošolskim zavodom morajo omogočiti, da imajo odločilno vlogo v „Evropi znanja“ in znatno prispevajo k podpori strateškega okvira ET 2020⁴⁰ in strategije EU 2020⁴¹, zlasti njenega krovnega cilja za povečanje deleža prebivalstva, starega od 30 do 34 let, ki je končalo terciarno (ali enakovredno) izobraževanje, na 40 % leta 2020. Od sedmih vodilnih pobud strategije EU 2020 so za politiko visokošolskega izobraževanja najpomembnejše naslednje: Mladi in mobilnost⁴², Program za nova znanja in spretnosti ter delovna mesta⁴³ in Unija inovacij⁴⁴.

EU in nacionalni organi bodo morali v okviru vsake pobude usklajevati svoja prizadevanja, da se bodo ta medsebojno krepila. Krepitev nadvladovane mobilnosti je pomembna prednostna naloga politike na področju visokošolskega izobraževanja, kot izražajo sklepi Sveta iz novembra 2008, v katerih je poudarjeno, da morajo imeti vsi mladi možnost, da sodelujejo v eni od oblik mobilnosti. Sočasno so reforme v skladu z razvojem evropskega visokošolskega

⁴⁰ Glej opombo 6.

⁴¹ Glej opombo 2.

⁴² Glej opombo 3.

⁴³ Glej opombo 4.

⁴⁴ Glej opombo 5.

prostora za leto 2020 (bolonjski proces), kot je bil sprejet na ministrski konferenci v mestu Leuven/Louvain-la-Neuve leta 2009⁴⁵: ministri evropskega visokošolskega prostora so zlasti soglašali s ciljem mobilnosti, v skladu s katerim bi moralo do leta 2020 20 % evropskih diplomantov preživeti neko obdobje študija ali usposabljanja v tujini.

Prednostne naloge politike na področju visokošolskega izobraževanja so bile opredeljene v sporočilu *Uresničevanje agende za posodobitev univerz: izobraževanje, raziskave in inovacije*⁴⁶; te bodo znova preučene in dopolnjene v sporočilu politike, ki naj bi bilo objavljeno leta 2011.

Te prednostne naloge so bile potrjene v različnih sklepih in resolucijah Sveta.

Visokošolski zavodi so pozvani k celovitemu sodelovanju v trikotniku znanja (visokošolsko izobraževanje, raziskave in inovacije) ter vključevanju v projekte, ki se osredotočajo na večje sodelovanje med visokošolskimi zavodi in podjetji, kar je prednostna naloga, ki je bila podprta z ustanovitvijo Evropskega inštituta za inovacije in tehnologijo⁴⁷ ter je zelo pomembna za visokošolsko izobraževanje na splošno. Evropski forum za dialog med univerzami in podjetji, za katerega je dala pobudo Komisija, ter z njim povezano sporočilo Komisije⁴⁸ sta prav tako namenjena krepitvi sodelovanja na tem področju.

Posebni in operativni cilji programa Erasmus

Posebna cilja programa Erasmus iz člena 21(1) Sklepa o programu sta:

- a) podpiranje uresničevanja evropskega visokošolskega prostora;
- b) krepitev prispevka visokošolskega in poklicnega izobraževanja na višjih stopnjah k inovativnim procesom.

Operativni cilji programa Erasmus iz člena 21(2) Sklepa o programu so:

- a) izboljšanje kakovosti in povečanje obsega mobilnosti študentov in učiteljskega osebja po Evropi, tako da bi do leta 2012 v sklopu programa Erasmus in njegovih predhodnikov v študentsko mobilnost bilo vključeno najmanj 3 milijone posameznikov;
- b) izboljšanje kakovosti in povečanje obsega večstranskega sodelovanja med visokošolskimi zavodi v Evropi;
- c) povečanje stopnje preglednosti in združljivosti med kvalifikacijami, pridobljenimi v visokošolskem izobraževanju in na višjih ravneh poklicnega izobraževanja v Evropi;

⁴⁵ Bolonjski proces 2020 – Evropski visokošolski prostor v novem desetletju. Sporočilo s konference evropskih ministrov za visokošolsko izobraževanje, Leuven in Louvain-la-Neuve, 28. in 29. aprila 2009:

http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/conference/documents/Leuven_Louvain-la-Neuve_Communique_April_2009.pdf, ki mu je sledila Budimpeško-dunajska deklaracija z dne 12. marca 2010 o evropskem visokošolskem prostoru

http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/2010_conference/documents/Budapest-Vienna_Declaration.pdf.

⁴⁶ COM(2006) 208 konč.: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2006:0208:FIN:SL:PDF>.

⁴⁷ <http://eit.europa.eu>.

⁴⁸ Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij: Novo partnerstvo za posodobitev univerz: forum EU za dialog med univerzami in podjetji, COM(2009) 158 konč.: http://ec.europa.eu/education/higher-education/doc/business/com158_en.pdf.

- d) izboljšanje kakovosti in povečanje obsega sodelovanja med visokošolskimi zavodi in podjetji;
- e) omogočanje razvoja inovativnih praks v izobraževanju in usposabljanju na terciarni ravni ter njihov prenos, vključno s prenosom iz ene države udeleženke v ostale;
- f) podpora razvijanju inovativnih vsebin, storitev, pedagogike in prakse za vseživljenjsko učenje, ki temeljijo na IKT.

Prednostne naloge za ukrepe programa Erasmus

2.1 Mobilnost

Mobilnost študentov ter učiteljskega in drugega osebja visokošolskih zavodov

Mobilnost študentov in osebja ima ključno vlogo pri vzpostavljanju evropskega visokošolskega prostora. Zavode, ki sodelujejo v programu Erasmus, se poziva, naj povečajo mobilnost študentov zaradi študija in prakse, da bi dosegli cilj 3 milijonov študentov v programu Erasmus do leta 2012, ter dodatno razvijejo mobilnost osebja na področjih poučevanja in usposabljanja.

Visokošolski zavodi morajo zagotoviti visoko kakovost pri organizaciji mobilnosti študentov in osebja na področjih poučevanja in usposabljanja ter drugega osebja, kot je podrobno navedeno v Univerzitetni listini Erasmus in Evropski listini kakovosti za mobilnost⁴⁹.

V okviru teh ukrepov ni nobenih evropskih ali nacionalnih prednostnih nalog.

Intenzivni programi Erasmus

Intenzivni program je kratek program študija, ki združuje študente in učiteljsko osebje z visokošolskih zavodov iz vsaj treh sodelujočih držav. Intenzivni programi bi morali poleg učnih rezultatov glede kompetenc, povezanih s posameznim študijskim predmetom, spodbujati prenos medpredmetnih kompetenc, delovna obremenitev sodelujočih študentov pa bi se morala priznati s kreditnimi točkami sistema ECTS (ali enakovrednega sistema).

V okviru tega ukrepa ni nobenih evropskih ali nacionalnih prednostnih nalog.

Intenzivni jezikovni tečaji Erasmus

Ti tečaji so ključni element za razvoj jezikovnih in medkulturnih kompetenc mobilnih študentov ter za spodbujanje večjezičnosti v Evropi.

V okviru tega ukrepa ni nobenih evropskih ali nacionalnih prednostnih nalog.

⁴⁹ Priporočilo Evropskega parlamenta in Sveta z dne 18. decembra 2006 o transnacionalni mobilnosti v Skupnosti zaradi izobraževanja in usposabljanja: Evropska listina kakovosti za mobilnost (2006/961/ES): <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:394:0005:0009:SL:PDF>.

2.2 Večstranski projekti

Večstranski projekti programa Erasmus zagotavljajo podporo za sodelovanje med visokošolskimi zavodi ali sodelovanje visokošolskih zavodov z drugimi ustreznimi zainteresiranimi stranmi.

Prednost bodo imeli inovativni projekti, ki se osredotočajo na področja in teme, ki jih projekti, že financirani v okviru tega ukrepa, ne pokrivajo dovolj.

Večstranski projekti se nanašajo na naslednjih pet prednostnih nalog.

2.2.1 Sodelovanje med visokošolskimi zavodi in podjetji

Projekti v okviru te prednostne naloge morajo podpirati dejavnosti, ki povezujejo visokošolske zavode in partnerje iz neakademskega okolja: podjetja, strokovne organizacije, gospodarske zbornice, socialne partnerje, lokalne/regionalne organe itd.

Ti projekti morajo omogočiti sodelovanje med delovnim okoljem in okoljem visokošolskega izobraževanja z dejavnim sodelovanjem in zavezo institucij in organizacij obeh strani.

Prednost bodo imeli projekti, ki se osredotočajo na:

- krepitev povezave med (šolskimi in obšolskimi) izobraževalnimi dejavnostmi ter poslovnimi in zaposlitvenimi potrebami, na primer z ocenjevanjem prihodnjih potreb po kvalifikacijah in spodbujanjem vključevanja poslovnih vsebin v načrtovanje predmetov. To vključuje vzpostavitev sodelovanja med poslovnim in akademskim svetom z oblikovanjem „koalicij znanja“⁵⁰, da se prilagodijo sedanji ali razvijejo novi učni načrti, s katerimi se bodo zapolnile vrzeli v inovativnih znanjih (to bo univerzam pomagalo, da se posodobijo, kar zadeva multidisciplinarnost, podjetništvo in trdnejša poslovna partnerstva);
- razvoj izobraževalnih storitev za podjetja v okviru vseživljenjskega učenja na podlagi jasnega povpraševanja in sodelovanja delodajalcev, kot so prilagojeni tečajji za nadgradnjo znanja in spretnosti zaposlenih.

2.2.2 Socialna razsežnost visokošolskega izobraževanja

Projekti v okviru te prednostne naloge morajo podpirati ukrepe, ki si prizadevajo za povečanje dostopa do visokega šolstva in izboljšanje socialne razsežnosti v visokošolskem izobraževanju. Glavni cilji so razširitev sodelovanja in povišanje stopnje dokončanja izobraževanja študentov iz slabše zastopanih skupin (zaradi dejavnikov, kot so družbeno-ekonomsko okolje, invalidnost, narodnost, migranti itd.) in netradicionalnih udeležencev učenja (izredni študentje, študentje z velikimi družinskimi odgovornostmi, odrasli udeleženci izobraževanja), izboljšanje vseživljenjskega učenja z oblikovanjem prilagodljivih učnih poti, razvoj načinov za povečanje socialne odgovornosti visokošolskih zavodov in izboljšanje

⁵⁰ „Koalicije znanja“ so namenjene strukturiranemu sodelovanju med visokošolskimi zavodi in podjetji za razvoj novih učnih načrtov in predmetov ter novih inovativnih načinov zagotavljanja izobraževanja. Njihovi rezultati bi lahko spodbudili visokošolske zavode v Evropi k posodobitvi učnih načrtov itd.

Cilj mora vedno biti zagotoviti, da bodo diplomanti z vseh področij med svojim izobraževanjem pridobili poglobljeno znanje o predmetu in visoko raven veščin „v obliki črke T“ (to so znanja, ki segajo v širino in globino), kar zagotavlja veliko zaposljivost ter usmerjenost v podjetništvo, ustvarjalnost in inovativnost. Take „koalicije znanja“ nikakor ne vzbujajo dvomov o avtonomiji visokošolskih zavodov.

ravnovesja med spoloma zlasti na študijskih področjih, na katerih so razlike v zastopanosti spolov največje.

Prednost bodo imeli projekti, ki se osredotočajo na:

- razširjanje dostopa do visokošolskega izobraževanja za manjšinske skupine in netradicionalne udeležence učenja, na primer s spodbujanjem priznavanja predhodnega neformalnega in priložnostnega učenja ter z razvojem ali izboljšanjem dostopa do storitev usmerjanja in svetovanja ter s posebnimi predlogi za vpisovanje novih skupin študentov;
- sisteme za spremljanje razvoja širitve dostopa za slabše zastopane skupine;
- razvoj politik za povečanje stopnje dokončanja visokošolskega izobraževanja, vključno z izboljšanjem individualne podpore (finančne ali druge) in usmerjanja za študente;
- oblikovanje prilagodljivih ukrepov, predvsem za izredni in prilagojeni študij (vključno z učenjem na daljavo), da se zadovoljijo njihove posebne potrebe v visokošolskem izobraževanju;
- ravnovesje med spoloma s spodbujanjem sodelovanja in uspešnosti slabše zastopane spola na zadevnih področjih;
- dvigovanje ozaveščenosti in razvoj socialne odgovornosti visokošolskih zavodov, dejavnosti ozaveščanja skupnosti in načine dostopa, ki temeljijo na skupnosti.

2.2.3 Strategije za mobilnost in odpravljanje ovir za mobilnost v visokošolskem izobraževanju

Projekti v okviru te prednostne naloge morajo podpirati dejavnosti za razvoj inovativnih strategij za povečanje mobilnosti ali načinov odpravljanja ovir za mobilnost v visokošolskem izobraževanju.

Ta prednostna naloga zajema tudi projekte, ki podpirajo virtualno mobilnost in so vključeni v globalno strategijo za učinkovito vključevanje IKT v sodelujoče visokošolske zavode.

Prednost bodo imeli projekti, ki se osredotočajo na:

- razvoj strategij za povečanje učne mobilnosti, na primer s spodbujanjem „open mobility“ v učnem načrtu ali s spodbujanjem zavezanosti „razširjevalcev znanja“ (učiteljev, vodij izobraževanj, usposabljanj itd.) k pospeševanju mobilnosti;
- analiziranje in obravnavanje glavnih ovir za mobilnost, zlasti tistih, ki onemogočajo popolno priznavanje obdobja, ki so ga mobilni študenti preživeli v tujini, vključno s spodbujanjem in popolnim izkoriščanjem obstoječih orodij priznavanja (evropski sistem prenašanja kreditnih točk (European Credit Transfer System – ECTS), Europass, vključno s prilogo k diplomam itd.⁵¹);
- omogočanje enostavnega dostopa do pomembnih in posodobljenih informacij na nacionalni ali regionalni ravni o možnostih mobilnosti med državami;
- zagotavljanje odprtih izobraževalnih virov za izmenjavo vsebine na evropski ravni kot sestavnega dela institucionalne strategije, pri kateri so bila organizacijska in tehnična vprašanja obravnavana predhodno;
- povečanje virtualne mobilnosti s priznavanjem predmetov, ki jih izvajajo druge institucije v tujini z možnostmi virtualnega učenja.

⁵¹ Konvencija o priznavanju visokošolskih kvalifikacij v evropski regiji iz leta 1997 – splošno znana kot Lizbonska konvencija, informacijska mreža ENIC-NARIC, zagotavljanje kakovosti visokošolskih zavodov in programov.

2.2.4 Podpora agende za posodobitev visokošolskega izobraževanja

Projekti v okviru te prednostne naloge morajo podpirati dejavnosti v skladu z agendo za posodobitev visokošolskega izobraževanja.

Projekti morajo obravnavati vsaj eno od naslednjih področij reforme iz agende za posodobitev: reformo učnega načrta (vključno s projekti za razvoj učnega načrta), reformo upravljanja ali reformo financiranja.

Pri reformi učnega načrta bodo imeli prednost projekti, ki se osredotočajo na:

- razvoj pobud ali orodij za ocenjevanje in spodbujanje zaposljivosti diplomantov;
- načrtovanje integriranih programov, ki morajo vključevati prenos medpredmetnih znanj in zajemajo (1) celoten študijski cikel (diplomske, magistrske ali doktorske ravni) in s katerimi se pridobi skupna, dvojna ali večkratna diploma, (2) celoten študijski cikel na zelo interdisciplinarnih področjih ali (3) učne načrte in module nadaljnjega izobraževanja za posodabljanje znanja in spretnosti, pridobljenih v preteklosti.

Pri reformi upravljanja bodo imeli prednost projekti, ki se osredotočajo na:

- spodbujanje evropskega sodelovanja pri zagotavljanju kakovosti, na primer z opredelitvijo in izvajanjem novih skupnih postopkov za notranje in zunanje vrednotenje kakovosti študijskih programov, skupnih pristopov in orodij v zvezi s priznavanjem skupnih, dvojnih ali večkratnih diplom ter jasnih načel za zagotavljanje kakovosti čezmejnega izobraževanja;
- krepitev avtonomnosti in odgovornosti visokošolskih zavodov, vključno s sodelovanjem širših zainteresiranih strani (na primer študentov, diplomantov, podjetij, socialnih partnerjev, organizacij civilne družbe, združenj za regionalni razvoj) pri postopkih sprejemanja odločitev;
- spodbujanje preglednosti raznolikosti in delovanja visokošolskih zavodov;
- izboljšanje strateškega vodenja v visokošolskih zavodih na podlagi strožjih sistemov upravljanja.

Pri reformi financiranja bodo imeli prednost projekti, ki se osredotočajo na:

- razvoj strategij za povečanje učinkovitosti financiranja, vključno z mehanizmi financiranja, ki temeljijo na delovanju;
- spodbujanje raznovrstnosti financiranja visokošolskih zavodov;
- ocenjevanje in spodbujanje donosa naložb v visokošolsko izobraževanje.

2.2.5 Spodbujanje odličnosti in inovacij v visokoškolskem izobraževanju

Projekti v okviru te prednostne naloge morajo podpirati dejavnosti, ki obravnavajo trikotnik znanja, tj. izobraževanje, raziskave in inovacije. Evropski visokošolski zavodi so dokazali velik potencial pri poučevanju in raziskavah, čeprav ti področji pogosto nista niti najboljše medsebojno povezani niti nista dobro povezani s tretjo stranico trikotnika, tj. inovacijami. Ti projekti si morajo prizadevati za zapolnitev te vrzeli, tako da dopolnijo pobude EU za povezovanje teh treh področij na nov in učinkovit način, kot na primer z ustanovitvijo Evropskega inštituta za inovacije in tehnologijo.

Konzorciji, ki sodelujejo v raziskavah EU in inovacijskih programih, kot so okvirni programi, so še posebej vabljeni k predložitvi predlogov v okviru te prednostne naloge, da bi tako svoje

dejavnosti dopolnili z izobraževalnimi pobudami, ki v njihovih delovnih načrtih prvotno niso bile predvidene.

Prednost bodo imeli projekti, ki prispevajo k spodbujanju odličnosti in inovacij, pri čemer se osredotočajo na:

- izboljšanje kakovosti in povečanje pomembnosti poučevanja in uporabe inovativnih metod poučevanja z zagotavljanjem tesne povezave s tekočimi raziskavami, npr. z vključevanjem osebja iz raziskovalnih inštitutov ali organizacij v izobraževalne dejavnosti ter z izboljšanjem spretnosti in znanja učiteljev, da se omogoči vključevanje ustvarjalnosti in inovativnosti v njihovo poučevanje;
- omogočanje študentom, predvsem na diplomski ravni, možnosti dela v raziskovalnem okolju, npr. z vzpostavljanjem povezav z raziskovalnimi projekti, laboratoriji itd.;
- spodbujanje inovativnih in podjetniških pobud študentov tako, da so spodbujeni k uporabi znanja in razumevanju raziskav, npr. s spodbujanjem ustanavljanja mikropodjetij;
- podpiranje izmenjave izkušenj o inovativnih doktorskih programih v zvezi z vprašanji, kot so postopki nadzora in ocenjevanja, razvoj prenosljivih znanj in načini povečanja zaposljivosti, v skladu s salzburškimi načeli⁵².

2.3 Akademska omrežja

Projekti v okviru tega ukrepa si morajo prizadevati za ustvarjanje najširšega in najnaprednejšega sklopa posebnih kompetenc na zadevnem predmetnem področju. Akademska omrežja morajo povezovati dovolj ustreznih zainteresiranih strani in obravnavati teme, ki so neposredno povezane z evropsko politiko na področju visokošolskega izobraževanja. Osredotočati se morajo predvsem na izmenjavo znanja, razpravo o metodologijah, spodbujanje izmenjave izkušenj in dobre prakse na tem področju ter uresničevanje in spodbujanje ustvarjalnosti in inovacij. Omrežja morajo obravnavati tekoči, nastajajoči in prihodnji razvoj dogodkov na predmetnem področju.

Prednost bodo imela inovativna omrežja, ki se osredotočajo na področja in teme, ki jih omrežja, že financirana v okviru tega ukrepa, ne pokrivajo dovolj.

Informacije o omrežjih, financiranih na podlagi prejšnjih razpisov, so na voljo v kompendiju projekta Erasmus na naslednji spletni strani:

http://eacea.ec.europa.eu/lfp/erasmus/erasmus_compendia_en.html.

3. LEONARDO DA VINCI – OSNOVNO IN NADALJNJE POKLICNO IZOBRAŽEVANJE IN USPOSABLJANJE (PIU)

Ozadje politike

Okvir politike za program Leonardo da Vinci je kopenhagenski proces, kot je bil posodobljen s Sporočilom iz Bruggea (2010)⁵³. Proces se osredotoča predvsem na povečanje privlačnosti, kakovosti in učinkovitosti sistemov PIU, izboljšanje preglednosti, informacijske in

⁵² Salzburška načela so bila razvita leta 2005 za podporo doktorskemu izobraževanju v okviru bolonjskega procesa in so bila revidirana leta 2010. <http://www.eua.be/cde/publications.aspx>.

⁵³ http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/vocational/bruges_en.pdf.

usmerjevalne sisteme, priznavanje kompetenc in kvalifikacij ter krepitev evropske razsežnosti. Izzivi, s katerimi se bomo srečevali v prihodnjih letih, so opisani v sporočilu o PIU, ki ga je Evropska komisija sprejela junija 2010⁵⁴.

Dejavnosti programa se bodo še naprej osredotočale na posebne pobude za spodbujanje nadaljnega razvoja, preskušanja in izvajanja skupnih evropskih orodij za poklicno izobraževanje in usposabljanje. Te vključujejo razvijanje in preskušanje evropskega sistema kreditnih točk v poklicnem izobraževanju in usposabljanju (ECVET), izvajanje evropskega ogrodja kvalifikacij (EQF) ter spodbujanje, razvoj in uporabo evropskega referenčnega okvira zagotavljanja kakovosti za PIU. Te dejavnosti bodo prispevale h krepitvi vzajemnega učenja, sodelovanja, zaupanja, mobilnosti ter boljši izmenjavi izkušenj in strokovnega znanja. Na podlagi sklepa Sveta o mobilnosti mladih (november 2008)⁵⁵, Zelene knjige o spodbujanju učne mobilnosti mladih iz junija 2009⁵⁶ ter pobude „Mladi in mobilnost“⁵⁷ se bo posebna pozornost namenila ustvarjanju možnosti za mobilnost mladih, kot so vajenci, udeleženci usposabljanja ali študenti v PIU.

Posebna pozornost bo namenjena pospeševanju sodelovanja **sektorjev**⁵⁸, **organizacij socialnih partnerjev in podjetij, zlasti malih in srednjih podjetij (MSP)**, v vseh dejavnostih programa Leonardo da Vinci. Strategije regionalnega sodelovanja za spodbujanje mobilnosti mladih študentov PIU prispevajo k navedenim ciljem.

Posebni in operativni cilji programa Leonardo da Vinci

Posebni cilji programa Leonardo da Vinci iz člena 25(1) Sklepa o programu so:

- a) podpora vključenim v usposabljanje in nadaljevalno usposabljanje za pridobitev in uporabo znanja, spretnosti in kvalifikacij in tako olajšati njihov osebni razvoj, zaposljivost in vključenost na evropskem trgu dela;
- b) podpora izboljšavam kakovosti in inovacij v sistemih, institucijah in praksi na področju poklicnega izobraževanja in usposabljanja;
- c) povečanje privlačnosti poklicnega izobraževanja in usposabljanja ter mobilnosti za delodajalce in posameznike ter olajšati mobilnost udeležencev usposabljanja, ki so zaposleni.

Operativni cilji programa Leonardo da Vinci iz člena 25(2) Sklepa o programu so:

- a) izboljšanje kakovosti in povečanje obsega mobilnosti po Evropi za osebe, udeležene v začetnem poklicnem izobraževanju in usposabljanju ter v nadaljnjem usposabljanju, tako da bi se število praks v podjetjih povišalo na najmanj 80 000 na leto do konca programa Vseživljenjsko učenje;

⁵⁴ Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij: Nova spodbuda za evropsko sodelovanje v poklicnem izobraževanju in usposabljanju v podporo strategiji EU 2020, COM(2010) 296 konč.: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0296:FIN:SL:PDF>.

⁵⁵ Glej opombo 8.

⁵⁶ Glej opombo 9.

⁵⁷ Glej opombo 3.

⁵⁸ Sektorji v skladu s kodami in deskriptorji Eurostata: Statistična klasifikacija gospodarskih dejavnosti v Evropskih skupnostih (NACE – Nomenclature statistique des activités économiques dans la Communauté européenne):

[http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Statistical_classification_of_economic_activities_in_the_European_Community_\(NACE\)](http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Statistical_classification_of_economic_activities_in_the_European_Community_(NACE)).

- b) izboljšanje kakovosti in povečanje obsega sodelovanja med institucijami ali organizacijami, ki zagotavljajo izobraževalne možnosti, podjetji, socialnimi partnerji in drugimi ustreznimi organi v Evropi;
- c) omogočanje razvoja inovativnih praks na področju poklicnega izobraževanja in usposabljanja, razen na terciarni ravni, ter njihov prenos, vključno s prenosom iz ene sodelujoče države v ostale;
- d) izboljšanje preglednosti in priznanje kvalifikacij ter kompetenc, vključno s tistimi, pridobljenimi z neformalnim in priložnostnim učenjem;
- e) spodbujanje učenja živih tujih jezikov;
- f) podpora razvijanju inovativnih vsebin, storitev, pedagogike in prakse za vseživljenjsko učenje, ki temeljijo na IKT.

Prednostne naloge ukrepov programa Leonardo da Vinci⁵⁹

3.1 Mobilnost in partnerstva

Pri mobilnosti oseb za namen poklicnega usposabljanja in strokovnih delavcev v poklicnem izobraževanju in usposabljanju je velik poudarek na kakovosti organizacije mobilnosti, vključno s pedagoškimi, jezikovnimi in kulturnimi pripravami ter dogovori za bivanje v tujini na podlagi načel, določenih v Evropski listini kakovosti za mobilnost. Spodbujata se razvoj in izvajanje elementov sistema ECVET (opis, ocenjevanje in priznavanje učnih rezultatov) ter usmerjanje in trajnost, da se izboljša učinek izkušnje z mobilnostjo. Na podlagi pripravljanih ukrepov na področju mobilnosti za vajence je bilo sklenjeno, da se tej ciljni skupini nameni posebna pozornost v programu Leonardo da Vinci. Poudarjena je pomembna vloga pristojnih posredniških organov⁶⁰ v teh projektih zaradi zagotavljanja kakovosti ter sodelovanja malih in srednjih podjetij.

Ta ukrep vključuje mobilnost z namenom učenja/usposabljanja naslednjih ciljnih skupin:

- (1) udeležencev začetnega poklicnega usposabljanja:
 - A. vajencev in udeležencev v začetnem poklicnem izobraževanju na podlagi alternativnega učenja ali z usposabljanjem na delovnem mestu v podjetjih⁶¹,
 - B. udeležencev usposabljanja v začetnem poklicnem usposabljanju, ki ga izvajajo šole;
- (2) oseb na trgu dela v nadaljnjem poklicnem usposabljanju; (3) mobilnost strokovnih delavcev v poklicnem izobraževanju in usposabljanju.

⁵⁹ Opozoriti je treba, da se lahko nacionalni organi v okviru ukrepov mobilnost in projektov „prenosa inovacij“ v okviru programa Leonardo da Vinci odločijo za nekatere dodatne nacionalne prednostne naloge, kot so predmetna področja, ciljne države itd. Te prednostne naloge morajo biti skladne z evropskimi prednostnimi nalogami iz tega dokumenta in dogovorjene s Komisijo. Javnost bo o njih obveščena prek posebnih nacionalnih razpisov ali spletnih strani nacionalnih agencij.

⁶⁰ Pristojni posredniški organi so vse javne ali delno javne organizacije in interesne skupine, katerih naloga je podpiranje podjetniškega sektorja ali sektorja usposabljanja pri izvajanju izobraževanja in usposabljanja, na primer obrtne zbornice, gospodarske zbornice, podjetniška predstavništva/združenja, sindikati in zavodi za zaposlovanje.

⁶¹ Vajeništvo, kot ga opredeljuje država za namene programa, lahko vključuje tudi odrasle v shemah za usposabljanje vajencev. Več podrobnosti je na voljo na nacionalni spletni strani zadevne države.

Ker partnerstva Comenius zadevajo sodelovanje med šolami, se morajo partnerski projekti programa Leonardo da Vinci osredotočati na sodelovanje med poklicnim izobraževanjem in usposabljanjem ter delovnim okoljem in vključevati partnerje obeh strani.

3.2 Večstranski projekti – prenos inovacij (TOI)

Program Leonardo da Vinci vključuje dve vrsti večstranskih projektov:

- večstranske projekte za prenos inovacij (decentralizirano upravljanje);
- večstranske projekte za razvoj inovacij (centralizirano upravljanje).

Razlika med področji uporabe teh vrst projektov je podrobneje opisana v Vodniku po programu Vseživljenjsko učenje⁶².

Izboljšanje ravni kompetenc ogroženih skupin⁶³ in zagotavljanje enakih možnosti se štejeta za horizontalni prednostni nalogi v vseh večstranskih projektih programa Leonardo da Vinci in vseh prednostnih nalogah.

Pri vseh večstranskih projektih programa Leonardo da Vinci se spodbuja uporaba **IKT in metod e-učenja, poklicno usmerjeno učenje jezikov ter poučevanje nejezikovnih predmetov v tujem jeziku**.

3.2.1 Spodbujanje sodelovanja med PIU in delovnim okoljem

V okviru te prednostne naloge morajo projekti podpirati tesne povezave s poklicnim življenjem, da bi se PIU bolje odzivalo na potrebe trga dela in bilo bolj spodbudno za vključujočo rast. Projekti si morajo prizadevati za izboljšanje ugotavljanja in predvidevanja potreb po spretnostih in kompetencah v posameznih sektorjih ter njihovo vključevanje v izvajanje PIU. Pri tem se predvideva tudi spodbujanje povezovanja učenja in dela. Ta prednostna naloga mora podpreti izvajanje Programa za nova znanja in spretnosti ter delovna mesta⁶⁴ ob upoštevanju izzivov, kot so okoljske in demografske spremembe ter z njimi povezane naraščajoče potrebe po delovnih mestih na teh območjih, na primer tako imenovana „zelena delovna mesta“ ali „bela delovna mesta“ (zdravstveno in socialno varstvo). Predlogi morajo zajemati eno od naslednjih področij dejavnosti:

- spodbujanje vključevanja različnih zainteresiranih strani v prizadevanje za boljše odzivanje PIU in sistemov kvalifikacij na potrebe trga dela ob upoštevanju sistemskih sprememb, kot sta premik k učnim rezultatom in sistemom na podlagi kompetenc;
- preskušanje in prenos v prakso skupnih metod in sistemov za predvidevanje potreb po spretnostih, pri čemer se obravnavata oba vidika določanja potreb po spretnostih in primerno izvajanje v PIU, tj. na sektorski ravni, ter vključevanje gospodarskih družb/sektorskih organizacij/socialnih partnerjev v PIU;
- pospeševanje vključevanja poklicnega življenja v PIU, ki temelji na zavodih, s spodbujanjem več dejavnosti v programih PIU, povezanih z delom, vključno z inovativnimi modeli delovnih izkušenj, opazovanjem pri delu, učenjem na delovnem mestu in vajeništvom;

⁶² Glej opombo 19.

⁶³ Ogrožene skupine so skupine s posebnimi težavami na trgu dela, kot so osebe, ki so zgodaj opustile šolanje, nizko kvalificirani delavci, invalidne osebe, priseljenci in osebe iz migrantskih družin ter etnične manjšine, vključno z Romi.

⁶⁴ Glej opombo 4.

- preskušanje inovativnih metod in sistemov, ki obravnavajo vprašanje zgodnje opustitve šolanja v začetnem PIU, in njihov prenos v prakso.

3.2.2 Podpiranje začetnega in nadaljevalnega usposabljanja učiteljev, vodij usposabljanja in mentorjev PIU ter vodij zavodov PIU

Ta prednostna naloga obravnava potrebo po razvoju spretnosti in kompetenc učiteljev, vodij usposabljanja in mentorjev PIU ter vodij šol/zavodov in svetovalcev, da bi lažje obvladovali prihodnje izzive. Projekti v okviru te prednostne naloge morajo spodbujati prenos inovacij na področjih, ki zadevajo:

- vlogo strokovnjakov PIU kot odgovor na sistematične spremembe, kot je premik k učnim rezultatom in sistemom, ki temeljijo na kompetencah, ter vedno večje poudarjanje potrjevanja predhodnega neformalnega in priložnostnega učenja;
- krepitev povezave med strokovnjaki PIU in poklicnim življenjem (podjetji, poklicnimi sektorji itd.), razvoj njihovih kapacitet za delovno mesto in poklicnega svetovanja za posameznike⁶⁵;
- njihove pedagoške spretnosti in njihovo sodelovanje pri razvoju učnih načrtov;
- pridobivanje kompetenc, ki bodo strokovnjakom PIU omogočale poučevanje medpredmetnih kompetenc, npr. tistih iz Priporočila o ključnih kompetencah za vseživljenjsko učenje iz leta 2006.

3.2.3 Spodbujanje pridobivanja ključnih kompetenc v PIU

Pridobivanje ključnih kompetenc⁶⁶ je v PIU zelo pomembno, ker imajo nekateri učenci in udeleženci poklicnega izobraževanja premalo temeljnih spretnosti in kompetenc, ki so potrebne za uspešno spremljanje in dokončanje usposabljanja. Poleg tega so ključne kompetence pomembne za spodbujanje individualnih izobraževalnih poti po PIU, izboljšanje prepustnosti v izobraževalnem sistemu in pospeševanje prehodnih obdobj (od PIU na trg dela ali ponovno vključevanje na trg dela po brezposelnosti). Nekatere ključne kompetence prispevajo k privlačnosti PIU.

Projekti morajo spodbujati eno od naslednjih področij:

- razvoj konceptov za pridobivanje ključnih kompetenc v začetnem poklicnem usposabljanju, zlasti digitalnih in tehničnih kompetenc, podjetništva, tujih jezikov (poklicno usmerjeno učenje jezikov in poučevanje nejezikovnih predmetov v tujem jeziku), kompetenc za življenje in delo v vedno bolj raznovrstni družbi ter pripravljenosti na aktivno državljanstvo;
- razvoj praks za pridobivanje ključnih kompetenc v nadaljnjem poklicnem usposabljanju;
- razvoj pristopov za podporo učenja tujih jezikov v začetnem PIU, prilagojenih potrebam in možnostim učencev in udeležencev usposabljanja.

3.2.4 Razvoj in prenos strategij za mobilnost v PIU

Pomen in pozitivni učinki učne mobilnosti so bili večkrat izpostavljeni, pri čemer je učna mobilnost postala pomembna strateška prednostna naloga v strateškem okviru ET 2020⁶⁷. Vključevanje mobilnosti je zlasti v PIU razmeroma majhno, zato so potrebne posebne podporne strategije ustreznih udeležencev na vseh ravneh. Večji del mobilnosti v PIU

⁶⁵ V zvezi s tem je zelo uporabno omrežje Euroguidance: <http://www.euroguidance.net>.

⁶⁶ Glej opombo 14.

⁶⁷ Glej opombo 6.

vključuje prakso v podjetjih, to pomeni, da je usmerjena v praktične izkušnje in je tesno povezana s poslovnim sektorjem. Kar zadeva vajence, podjetja sodelujejo tudi pri pošiljanju. Za zagotovitev kakovostnih praks, podporo iskanju partnerjev in spodbujanje sodelovanja malih in srednjih podjetij je treba ustanoviti trajnostne strukture sodelovanja med pristojnimi organizacijami. V prejšnjih letih je bilo razvitih veliko orodij, konceptov in pristopov, ki jih je mogoče prilagoditi in prenesti v druga okolja.

Da bi mobilnost v PIU postala pravilo in ne izjema, je treba mobilnost ter mednarodne spretnosti vključiti v obstoječe učne načrte. Trg dela takšne spretnosti zahteva, pri čemer te hkrati povečujejo privlačnost PIU.

Zlasti se spodbujajo predlogi, ki vključujejo regije, ki imajo v veliko državah pomembno vlogo pri večanju mobilnosti, in strategije na ravni sektorjev, podružnic ali področij PIU.

Zato se morajo večstranski projekti v okviru te prednostne naloge osredotočati na enega od naslednjih ciljev:

- sprejemanje in prenos struktur in orodij za podporo mobilnosti v PIU, zlasti sodelovanje malih in srednjih podjetij ter prakse v podjetjih;
- pristope k prenosu za posploševanje/vključevanje mobilnosti v učne načrte PIU v posebnih sektorjih, podružnicah, področjih PIU ali regijah;
- modele prenosa za vzajemno izmenjavo udeležencev usposabljanja, predvsem vajencev v podjetjih.

3.2.5 Sistem ECVET za preglednost in priznavanje učnih rezultatov in kvalifikacij

Projekti v okviru te prednostne naloge morajo pripraviti, organizirati in zagotoviti **prenos metod**, smernic in ustreznih orodij, ki se osredotočajo na izvajanje in uporabo načel sistema ECVET, za namene mobilnosti in/ali vseživljenjskega učenja. To vključuje instrumente, postopke in metode za:

- oblikovanje kvalifikacij, izraženih v enotah učnih rezultatov;
- razvoj in prenos enot učnih rezultatov, ki obravnavajo mednarodne delovne spretnosti; pri tem je treba posebej izpostaviti prenos in vključevanje teh enot v priznane kvalifikacije v začetnem in nadaljevalnem usposabljanju ter kvalifikacije za strokovnjake v PIU;
- dodeljevanje točk sistema ECVET enotam in kvalifikacijam;
- ustrezne postopke za ocenjevanje, prenos, potrjevanje in zbiranje učnih rezultatov, doseženih v formalnih, neformalnih in priložnostnih okoljih;
- razvoj operativnih partnerstev, vključno z modeli za memorandum o soglasju, učnimi pogodbami in osebnimi prepisi.

Predlogi morajo obravnavati **vsa** naslednja področja:

- praktične procese prenosa, ki naj bi zainteresiranim stranem PIU olajšali razumevanje in uporabo sistema ECVET;
- praktične rešitve z namenom olajšanja razvoja inovativnih praks v PIU z uporabo sistema ECVET in njihovega prenosa, vključno z mobilnostjo in potrjevanjem neformalnega in priložnostnega učenja;
- razvoj in razširjanje strategij in pristopov oblikovalcev politike, učiteljev in odgovornih za kvalifikacije, ki jih je mogoče ponoviti na evropski ravni in prenesti;
- zagotavljanje dostopnih informacij in podpiranje virov, pri čemer se zagotovi obravnavanje organizacijskih in tehničnih vprašanj ter vprašanj glede kakovosti, ki so povezana s sistemom ECVET, z namenom izmenjave vsebine in enostavnega dostopa do nje na evropski ravni.

3.2.6 Izboljšanje sistemov zagotavljanja kakovosti v PIU

Projekti v okviru te prednostne naloge morajo prispevati k uporabi nekdanjih projektov za razvoj inovacij, drugih projektov, ki so prejeli donacijo v okviru programa Leonardo da Vinci, ali katerega koli inovativnega pristopa na področju zagotavljanja kakovosti v PIU, da se pripravi, organizira in zagotovi prenos smernic, orodij in izdelkov, ki se osredotočajo na izvajanje in uporabo evropskega referenčnega okvira zagotavljanja kakovosti. To vključuje instrumente, postopke in metode za:

- oblikovanje nacionalnega pristopa za izboljšanje kakovosti sistemov PIU in razvoj uporabe evropskega referenčnega okvira zagotavljanja kakovosti;
- uporabo samoocenjevanja in medsebojnega pregledovanja v procesu zagotavljanja kakovosti;

- razvoj uporabe kazalnikov iz Priloge 2 k Priporočilu o vzpostavitvi evropskega referenčnega okvira za zagotavljanje kakovosti⁶⁸.

Predlogi morajo obravnavati **eno** od naslednjih področij:

- prenos, uporabo in razširjanje rezultatov dela nekdanjega projekta ENQAVET, predvsem rezultatov tematskih skupin, zlasti tistih za razvoj smernic za podporo zagotavljanja kakovosti v PIU in rezultatov skupine o kazalnikih;
- prenos in uporabo rezultatov nekdanjega projekta o izvajanju skupnega okvira za zagotavljanje kakovosti z medsebojnim pregledovanjem za zagotavljanje kakovosti v PIU⁶⁹;
- prenos in uporabo inovativnih in ustreznih gradiv, pripravljenih v okviru projektov programa Leonardo da Vinci na področju zagotavljanja kakovosti v PIU;
- posodobitev rezultatov nekdanjih ustreznih, pomembnih in inovativnih projektov v zvezi z izvajanjem skupnega okvira za zagotavljanje kakovosti, da bi se prilagodili evropskemu referenčnemu okviru zagotavljanja kakovosti.

V vseh primerih mora biti nov koordinator projekta v stiku s sedanjim omrežjem za zagotavljanje kakovosti v PIU in spremljati njegovo zadnje delo, da se ohrani skladnost z ukrepi na evropski ravni.

3.3 Večstranski projekti – razvoj inovacij

Glej splošne informacije v uvodnem delu oddelka 3.2.

3.3.1 *Izvajanje sistema ECVET za preglednost in priznavanje učnih rezultatov in kvalifikacij*

Projekti v okviru te prednostne naloge so namenjeni podpori razvoja nacionalnih in sektorskih kvalifikacij in/ali sistemov kvalifikacij z vključitvijo sistema ECVET v skladu s priporočilom Evropskega parlamenta in Sveta o vzpostavitvi sistema ECVET⁷⁰. Podpirati morajo tudi preskušanje in izvajanje sistema ECVET v skladu s priporočilom Evropskega parlamenta in Sveta o vzpostavitvi sistema ECVET ter obravnavati **vsa** naslednja področja:

- načrtovanje in uporabo operativnih in prenosljivih metod in smernic za oblikovanje kvalifikacij, izraženih v enotah učnih rezultatov, z dodeljevanjem točk sistema ECVET na podlagi njegovih tehničnih specifikacij;
- preskušanje sektorskih ali medsektorskih kvalifikacij, ki temeljijo na enotah učnih rezultatov, z ustreznimi postopki za ocenjevanje, prenos, potrjevanje in zbiranje učnih rezultatov, doseženih v formalnih, neformalnih in priložnostnih okoljih;
- načrtovanje in preskušanje standardov kakovosti za uporabo sistema ECVET za nacionalne, sektorske ali medsektorske kvalifikacije, da bi se za te kvalifikacije izdala oznaka kakovosti ECVET.

⁶⁸ Priporočilo Evropskega parlamenta in Sveta z dne 18. junija 2009 o vzpostavitvi evropskega referenčnega okvira za zagotavljanje kakovosti v poklicnem izobraževanju in usposabljanju (2009/C 155/1): <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:155:0001:0010:SL:PDF>.

⁶⁹ http://www.peer-review-education.net/index.php?class=Calimero_Webpage&id=14762.

⁷⁰ Priporočilo Evropskega parlamenta in Sveta z dne 18. junija 2009 o vzpostavitvi Evropskega sistema prenašanja kreditnih točk v poklicnem izobraževanju in usposabljanju (ECVET) (2009/C 155/02): <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:155:0011:0018:SL:PDF>.

Poleg navedenih dejavnosti morajo projekti vključevati tudi:

- načrtovanje programov PIU s prilagodljivimi instrumenti za potrjevanje, prenos in priznavanje učnih rezultatov ob uporabi načel ECVET;
- razvoj konceptov za združitev sistemov ECVET in ECTS ter okrepitev njune združljivosti na podlagi pristopa učnih rezultatov.

3.3.2 Izboljšanje sistemov zagotavljanja kakovosti v PIU

Projekti v okviru te prednostne naloge so namenjeni podpori uporabe in razvoja evropskega referenčnega okvira zagotavljanja kakovosti⁷¹, da bi se dodatno izboljšali in razvili sistemi PIU ter spodbudila kultura izboljšanja kakovosti in inovacij na vseh ravneh. Projekti morajo podpreti **enega** od naslednjih ciljev:

- načrtovanje nacionalnih pristopov, ki so usmerjeni v izboljšanje sistemov za zagotavljanje kakovosti na nacionalni ravni in čim boljše izkoriščanje okvira, predvsem načrtovanje smernic in akcijskih načrtov za izvajanje;
- razvoj pridobivanja podatkov za kazalnike iz Priloge 2 k Priporočilu o vzpostavitvi evropskega referenčnega okvira zagotavljanja kakovosti;
- razvoj trajnostnih in prenosljivih, operativnih in konkretnih instrumentov, ki temeljijo na evropskem referenčnem okviru zagotavljanja kakovosti;
- oblikovanje konkretnih navodil/smernic v zvezi z okvirom, ki bi jih uporabljali udeleženci PIU, predvsem izvajalci usposabljanja;
- razvoj in preskušanje procesov zagotavljanja kakovosti v začetnem in nadaljnjem poklicnem izobraževanju in usposabljanju na podlagi okvira.

3.3.3 Razvijanje poklicnih spretnosti glede na potrebe trga dela – nova znanja in spretnosti ter delovna mesta

V okviru te prednostne naloge morajo projekti podpirati tesne povezave s poklicnim življenjem, da bi se PIU bolje odzivalo na potrebe trga dela. Projekti si morajo prizadevati za izboljšanje zagotavljanja in predvidevanja potreb po spretnostih in kompetencah v posameznih sektorjih ter njihovo vključevanje v izvajanje PIU. Pri tem se predvideva tudi spodbujanje povezovanja učenja in dela. Ta prednostna naloga mora podpreti izvajanje Programa za nova znanja in spretnosti ter delovna mesta⁷². Predlogi morajo vključevati naslednje cilje:

- spodbujanje vključevanja različnih zainteresiranih strani v prizadevanje za boljše odzivanje PIU in sistemov kvalifikacij na potrebe trga dela ob upoštevanju sistemskih sprememb, kot sta premik k učnim rezultatom in sistemom na podlagi kompetenc;
- razvoj in preskušanje skupnih metod in sistemov za predvidevanje potreb po znanju in spretnostih, tudi na sektorski ravni, in vključevanje družb/sektorskih organizacij/socialnih partnerjev v PIU;
- pospeševanje povezovanja učenja in poklicnega življenja s spodbujanjem okolja na delovnem mestu, ki je ugodnejše za učenje, usposabljanja na delovnem mestu in vajeništva kot osnove za razvoj poklicnih spretnosti, ki ustrezajo potrebam trga dela.

⁷¹ Evropski referenčni okvir zagotavljanja kakovosti je referenčni sistem, katerega cilj je pomagati državam članicam in sodelujočim državam pri razvijanju, izboljšanju, spremljanju in ocenjevanju njihovih sistemov in praks na podlagi skupnih načel in meril: http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc1134_en.htm.

⁷² Glej opombo 4.

3.4 Omrežja

3.4.1 Sodelovanje med PIU in delovnim okoljem

Omrežja v okviru te prednostne naloge morajo vključevati zainteresirane strani PIU (npr. šole, zavode, organizacije, predstavniška združenja PIU) in zainteresirane strani iz delovnega okolja (npr. sektorska predstavništva, podružnice, podjetja, socialna partnerstva). Namen teh omrežij je izmenjava informacij in izkušenj ter podpiranje razširjanja in izvajanja skupnih pristopov, metod in orodij, povezanih s pobudo Program za nova znanja in spretnosti ter delovna mesta⁷³. To lahko vključuje na primer medsebojne preglede, razmisleke o metodah in orodjih ali pedagoških pristopih ali ustanovitve sektorskih svetov za znanja in spretnosti. Spodbujajo se zlasti omrežja in sektorji, ki se strukturno prilagajajo ali hitro razvijajo.

3.4.2 Razvoj strategij za mobilnost v PIU

Omrežja bodo podprla sodelovanje med regionalnimi/lokalnimi organi in/ali pristojnimi organi in/ali poslovnim svetom na področju povečanja mobilnosti v PIU. Osredotočiti se morajo na opredeljevanje, spodbujanje in razširjanje zamisli, strategij in struktur na področju učne mobilnosti, ne le v omrežju, temveč tudi zunanjim zainteresiranim stranem. Za zagotovitev široke prepoznavnosti in vpliva morajo omrežja povezovati veliko ustreznih zainteresiranih strani in držav.

4. GRUNDTVIG – IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH

Ozadje politike

Cilj programa Grundtvig je odzivanje na dvojni izziv, in sicer na eni strani izobraževanja velikega števila odraslih, ki so zgodaj opustili šolanje (ali ki nikoli niso imeli možnosti za pridobitev šolske izobrazbe, kot na primer številni priseljenci), in na drugi strani izobraževanja starajočega se prebivalstva. Izobraževanje odraslih pomaga obravnavati te izzive z omogočanjem izboljšanja in posodobitve znanja in kompetenc obeh kategorij posameznikov.

Izobraževanje odraslih je bistveni del vseživljenjskega učenja. Vendar je sodelovanje odraslih v procesu izobraževanja in usposabljanja ne le omejeno, temveč tudi neuravnoteženo. Za tiste z najnižjo izobrazbo je najmanj verjetno, da bodo sodelovali v procesu učenja. Države članice so se dogovorile, da bodo ciljno stopnjo sodelovanja odraslih v vseživljenjskem učenju do leta 2020 dvignile na 15 %. Kot pa kažejo podatki iz raziskave o delovni sili⁷⁴, ki se uporabljajo za spremljanje te ciljne stopnje, se je povprečna stopnja od leta 2005 znižala in je leta 2009 znašala 9,3 %, pri čemer so bile med državami velike razlike, in sicer so stopnje znašale od 1,4 % do 32 %.

Za obravnavanje tega vprašanja in drugih izzivov, s katerimi se srečuje Evropa, kot so demografske spremembe, hiter razvoj v drugih regijah sveta in revščina v povezavi z družbeno izključenostjo, je Komisija leta 2006 objavila sporočilo „Izobraževanje odraslih: Za

⁷³ Glej opombo 4.

⁷⁴ <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/microdata/lfs>.

učenje ni nikoli prepozno⁷⁵. To sporočilo poudarja pomen izobraževanja odraslih pri podpori zaposljivosti odraslih, njihove mobilnosti na trgu dela in njihovega pridobivanja ključnih kompetenc ter hkrati spodbuja socialno vključujoč trg dela in družbo. V sedanjih razmerah počasnega okrevanja po recesiji je vsebina tega sporočila pomembnejša kot kdaj koli.

Temu sporočilu je sledil Akcijski načrt za izobraževanje odraslih⁷⁶ za obdobje 2007–2010 „Vedno je pravi čas za učenje“, ki določa, kako lahko države članice in druge zainteresirane strani ob podpori na evropski ravni razvijejo uspešne in učinkovite sisteme učenja odraslih. S sklepi Sveta o izobraževanju odraslih⁷⁷ je bila strategija Komisije na tem področju okrepljena in dodatno razvita, ti sklepi pa naj bi bili leta 2011 obnovljeni v obliki drugega akcijskega načrta.

Odločilno je povečati sodelovanje v procesu izobraževanja odraslih in ga pravičneje porazdeliti. Spodbujati je treba kulturo kakovosti ter posebno pozornost namenjati udeležencem učenja, strokovnemu razvoju osebja in posredovanju znanja ponudnikov. Izvajanje sistemov za priznavanje in potrjevanje neformalnega in priložnostnega učenja je bistveno za pomoč pri motivaciji odraslih. Poleg tega je treba izboljšati kakovost in primerljivost podatkov o izobraževanju odraslih kot podlago za prihodnje oblikovanje politike. Izboljšanje kakovosti in spodbujanje enakosti v izobraževanju in usposabljanju sta prednostni nalogi strateškega okvira ET 2020⁷⁸.

Posebni in operativni cilji programa Grundtvig

Posebna cilja programa Grundtvig iz člena 29(1) Sklepa o programu sta:

- a) odzivanje na izzive izobraževanja starajočega se prebivalstva v Evropi;
- b) pomoč odraslim pri iskanju poti do izboljšanja znanja in kompetenc.

Operativni cilji programa Grundtvig iz člena 29(2) Sklepa o programu so:

- a) izboljšanje kakovosti in dostopnosti mobilnosti po Evropi za osebe, ki se udeležujejo izobraževanja odraslih, in povečanje njenega obsega, tako da bi bilo do leta 2013 mobilnih najmanj 7 000 posameznikov letno;
- b) izboljšanje kakovosti in povečanje obsega sodelovanja med organizacijami, ki so del izobraževanja odraslih v Evropi;
- c) pomoč osebam iz ranljivih družbenih skupin in obrobnih družbenih okolij, zlasti starejšim osebam in tistim, ki so zapustili izobraževanje brez osnovnih kvalifikacij, da dobijo druge možnosti dostopa do izobraževanja odraslih;
- d) spodbujanje razvoja inovativnih praks v izobraževanju odraslih in njihovega prenosa, med drugim iz sodelujoče države v druge;
- e) podpiranje razvijanja inovativnih vsebin, storitev, pedagogike in prakse za vseživljenjsko učenje, ki temeljijo na IKT;
- f) izboljšanje pedagoških pristopov in upravljanje organizacij za izobraževanje odraslih.

⁷⁵ COM(2006) 614 konč.: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/sl/com/2006/com2006_0614sl01.pdf.

⁷⁶ COM(2007) 558 konč.: http://ec.europa.eu/education/policies/adult/com558_sl.pdf.

⁷⁷ Sklepi Sveta z dne 22. maja 2008 o izobraževanju odraslih (2008/C 140/09): <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:140:0010:0013:SL:PDF>.

⁷⁸ Glej opombo 6.

Prednostne naloge za ukrepe programa Grundtvig

4.1 Mobilnost in partnerstva

Pri decentraliziranih ukrepih programa Grundtvig, tj. mobilnost (stalno strokovno izpopolnjevanje za osebje, obiski in izmenjave, delo asistenta, delavnice, projekti za starejše prostovoljce in pripravljalni obiski) ter partnerstva za učenje, ni formalnih prednostnih tem. Prijaviteljem se priporoča, naj na spletišču nacionalne agencije v svoji državi preverijo, ali so na voljo nacionalne prednostne teme ali druga nacionalna pravila v zvezi s temi ukrepi.

Partnerstva za učenje so opredeljena kot partnerstva za krepitev evropske razsežnosti in izboljšanje kakovosti organizacij za učenje odraslih s sodelovanjem med državami. Mobilnost odraslih udeležencev učenja se podpira v okviru partnerstev za učenje, delavnic programa Grundtvig in projektov za starejše prostovoljce za priložnostno učenje. Mobilnost osebja za učenje odraslih, kot je opredeljena v delu II Vodnika po programu Vseživljenjsko učenje, se podpira v okviru partnerstev za učenje ter v obliki posameznih dotacij za sodelovanje pri stalnem strokovnem izpopolnjevanju ali za izvajanje obiskov in izmenjav ter opravljanje dela asistenta.

4.2 Večstranski projekti

Pri večstranskih projektih se bodo podprli **projekti, pri katerih se izmenjujejo izkušnje in dobre prakse ter ki ustvarjajo dejanske rezultate in učinke, primerne za razširjanje (metode, orodja, gradivo, programe)**, s čimer se razvijajo inovacije in/ali razširjajo inovacije in dobre prakse z morebitnim velikim učinkom. Posebna pozornost bo namenjena projektom, katerih rezultati naj bi vključevali organizacijo stalnega strokovnega izpopolnjevanja za zaposlene v izobraževanju odraslih.

Predlogi, poslani za posamezne spodnje ukrepe, morajo vključevati način, na katerega se bo prispevalo k uporabi, prilagoditvi in preskušanju (pri posameznih primerih učenja odraslih) ustreznih orodij ali pristopov k politiki, ki so bili razviti ali se razvijajo v okviru sodelovanja pri politiki na evropski ravni. Ti vključujejo evropska/nacionalna ogrodja kvalifikacij⁷⁹, Evropske smernice za validacijo neformalnega in priložnostnega učenja⁸⁰, evropski okvir ključnih kompetenc⁸¹, Europass⁸², ECVET⁸³, EQARF⁸⁴ ter ključne kompetence za poklicne strokovnjake za učenje odraslih, opredeljene v nedavni študiji, opravljeni za Evropsko komisijo kot del Akcijskega načrta za izobraževanje odraslih⁸⁵ itd.

⁷⁹ Priporočilo Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. aprila 2008 o uvedbi evropskega ogrodja kvalifikacij za vseživljenjsko učenje (2008/C 111): <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:111:0001:0007:SL:PDF>.

⁸⁰ <http://www.cedefop.europa.eu/EN/publications/5059.aspx>.

⁸¹ Glej opombo 14.

⁸² Odločba št. 2241/2004/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 15. decembra 2004 o enotnem okviru Skupnosti za preglednost kvalifikacij in usposobljenosti (Europass) (2004/L 390/6): <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:390:0006:0020:SL:PDF>.

⁸³ Glej opombo 70.

⁸⁴ Glej opombo 68.

⁸⁵ Glej opombo 76.

4.2.1 Pridobivanje ključnih kompetenc z izobraževanjem odraslih

Pri tej prednostni nalogi je treba pozornost nameniti temeljnim spretnostim kot podlagi za pridobivanje širših medpredmetnih ključnih kompetenc ter posodabljanje in poglobljanje kompetenc skozi življenje. Projekti se bo osredotočali na naslednje vidike:

- širjenje dostopa do temeljnih spretnosti, kot so pismenost, sporazumevanje v tujih jezikih, matematične kompetence, osnovne kompetence v znanosti in tehnologiji, digitalna pismenost ter državljanske in podjetniške kompetence;
- zagotavljanje kakovostne ponovne priložnosti za izobraževanje in usposabljanje za mlajše odrasle in odrasle, vključno z migranti, ki morajo izboljšati svoje temeljne spretnosti. Razvoj inovativnih pristopov k poučevanju in učenju jezikov države gostiteljice za priseljence;
- priznavanje znanj in spretnosti, pridobljenih s prostovoljnim delom, dejavnostmi lokalnih skupnosti in dejavnostmi, povezanimi z družino;
- uporabo delovnega mesta kot okolja za pridobivanje ključnih kompetenc in razvoj inovativnih vidikov za nadgradnjo splošne ravni izobrazbe osebja podjetij (npr. njihovo pismenost in računske spretnosti), ločeno od njihovih posebnih poklicnih kompetenc;
- izboljšanje ocene ključnih kompetenc na podlagi učnih rezultatov ter vključevanje validacije neformalnega in priložnostnega učenja za manj izkušene in nizko kvalificirane posameznike;
- oceno vpliva nacionalnih ogroditelj kvalifikacij na povečanje dostopa odraslih do možnosti za izobraževanje.

4.2.2 Vloga izobraževanja odraslih pri krepitvi socialne vključenosti in enakosti spolov

- Povečanje privlačnosti učenja odraslih in izboljšanje dostopa do njega, zlasti za manj izkušene odrasle, zapostavljene in marginalizirane državljane, priseljence in Rome. Projekti se morajo osredotočati na naslednje vidike:
 - motiviranje posameznih udeležencev učenja, ki so v vseživljenjskem učenju slabše zastopani, za zanimanje za učenje, vključno s storitvami usmerjanja, strategijami zagotavljanja storitev za širši krog uporabnikov, kampanjami ozaveščanja, validacijo neformalnega in priložnostnega učenja, ustreznimi pristopi k poučevanju in učenju ter partnerstvu s podjetji;
 - uporabo IKT, učenja na daljavo, e-učenja in medijev za razširitev dostopa do učenja odraslih;
 - razvoj pristopov alternativnega učenja za vključevanje ali ponovno vključevanje marginaliziranih in zapostavljenih državljanov v družbo in na trg dela.
- Spodbujanje enakosti spolov pri učenju odraslih, predvsem z razvojem privlačnih metod za spodbujanje večje udeležbe moških na področjih učenja odraslih, kjer so ti v manjšini.

4.2.3 Medgeneracijsko učenje, učenje za starejše državljane in družinsko učenje

Projekti se morajo v okviru te prednostne naloge osredotočati na naslednje vidike:

- prenos znanja, metod in dobre prakse za izobraževanje starejših državljanov;
- zagotavljanje možnosti starejšim državljanom za pridobivanje znanj in spretnosti, ki jih potrebujejo za prilagajanje spremembam in dejavno življenje v družbi;
- večji prispevek starejših k učenju drugih, vključno z mlajšimi odraslimi;
- razvoj inovativnih pristopov k medgeneracijskemu in družinskemu učenju;
- razvoj inovativnih modelov za prostovoljno delo starejših kot oblike priložnostnega učenja (leto 2011 bo Evropsko leto prostovoljstva).

4.2.4 Zagotavljanje kakovosti učenja odraslih, vključno s strokovnim razvojem osebja

Projekti se morajo v okviru te prednostne naloge osredotočati na naslednje vidike:

- razvoj kompetenc učiteljev, vodij usposabljanja in drugega osebja, na primer z začetnim izobraževanjem ali stalnim strokovnim izpopolnjevanjem in razvijanjem ustreznih kvalifikacij ter uporabo okvira ključnih kompetenc za osebje za učenje odraslih⁸⁶;
- razvoj poklica pedagoga za odrasle, vključno s poklicnimi potmi za izvajalce učenja odraslih;
- analiziranje stroškov in koristi od zagotavljanja učenja odraslih (ter koristi od vlaganja vanj);
- izboljšanje zagotavljanja kakovosti storitev in zavodov, vključno z ugotavljanjem, kako bi se lahko evropski referenčni okvir zagotavljanja kakovosti za poklicno usposabljanje⁸⁷ ter standardi in smernice za zagotavljanje kakovosti v evropskem visokošolskem prostoru⁸⁸ uporabljali v izobraževanju odraslih;
- razvoj inovativnih evropskih programov za stalno strokovno izpopolnjevanje in neformalnih pristopov k razvoju osebja, kot so izobraževalni obiski na delovnem mestu;
- razvoj in izboljšanje sistemov validacije in certificiranja za nadgradnjo kvalifikacij osebja za izobraževanje odraslih (učitelji, vodje usposabljanja itd.);
- izboljšanje upravljanja in strukture organizacij za izobraževanje odraslih;
- razvoj standardov in akreditacijo ponudnikov storitev.

4.3 Omrežja

4.3.1 Spodbujanje socialne kohezije z boljšimi možnostmi za učenje odraslih za posebne družbene skupine

Pri tej prednostni nalogi se morajo omrežja, ki jih je treba ustvariti, osredotočati na teme in ciljne skupine, ki so posebej pomembne za spodbujanje socialne kohezije in vključenosti, kot so:

- migranti in etnične manjšine ter Romi, s posebnim poudarkom na oblikovanju ustreznih programov usposabljanja, vključno z učenjem jezika države gostiteljice;
- zaporniki in nekdanji storilci kaznivega dejanja (to omrežje mora zlasti nadgraditi in utrditi rezultate delovnih skupin, ustanovljenih med Evropsko konferenco o izobraževanju v zaporu, ki je potekala februarja 2010 v Budimpešti);
- starejši državljani (s posebnim poudarkom na medgeneracijskem učenju);
- razvoj strategij za obravnavanje vrzeli pri učenju jezikov v izobraževanju odraslih, kjer je zagotavljanje znanja zdaj nezadostno;
- razvoj izobraževanja odraslih s posebnimi potrebami, zlasti invalidnih oseb (to omrežje mora obravnavati vidike, kot so uporaba učenja na daljavo za to ciljno skupino, vloga medijev pri podpori in zagotavljanju izobraževanja za osebe s posebnimi potrebami ter ozaveščanju o njem ter družinsko učenje za invalidne osebe).

Takšna omrežja morajo vključevati tudi osebe, katerih delovanje presega področje izobraževanja in imajo strokovno znanje z ustreznega področja socialne politike.

⁸⁶ http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc58_en.htm

⁸⁷ Glej opombo 68.

⁸⁸ http://www.eqar.eu/fileadmin/documents/e4/050221_ENQA_report.pdf

POGLAVJE 2 – PREČNI PROGRAM

Ozadje politike

Prečni program podpira izvajanje prečnih vidikov evropske politike izobraževanja in usposabljanja, kot je določeno v strateškem okviru ET 2020⁸⁹, vključno z uresničevanjem vseživljenjskega učenja z izvajanjem strategij vseživljenjskega učenja ter razvojem ogroditeljnih kvalifikacij in ukrepov za omogočanje bolj prilagodljivih učnih poti.

Posebni in operativni cilji prečnega programa

Posebna cilja prečnega programa iz člena 32(1) Sklepa o programu sta:

- a) spodbujanje evropskega sodelovanja na področjih, ki pokrivajo dva ali več področnih podprogramov;
- b) pospeševanje kakovosti in preglednosti sistemov izobraževanja in usposabljanja držav članic.

Operativni cilji prečnega programa iz člena 32(2) Sklepa o programu so:

- a) podpora razvoju politik in sodelovanju na evropski ravni na področju vseživljenjskega učenja, zlasti v kontekstu lizbonskega procesa in delovnega programa Izobraževanje in usposabljanje 2010, kakor tudi bolonjskega in kopenhagenskega procesa ter njihovih naslednikov;
- b) zagotavljanje zadostne količine primerljivih podatkov, statističnih podatkov in analiz za podlago razvoju politike učenja, kakor tudi spremljanje napredovanja na poti do ciljev in ciljnih vrednosti v zvezi z vseživljenjskim učenjem ter opredelitev področij, ki terjajo posebno pozornost;
- c) spodbujanje učenja jezikov in podpiranje jezikovne raznolikosti v državah članicah;
- d) podpiranje razvijanja inovativnih vsebin, storitev, pedagogike in prakse za vseživljenjsko učenje, ki temeljijo na IKT;
- e) zagotavljanje primernega priznanja in prikazovanja rezultatov programa Vseživljenjsko učenje ter njihovega vključevanja v širšem smislu.

1. KLJUČNA AKTIVNOST 1 – SODELOVANJE PRI POLITIKAH IN INOVACIJAH

Prednostne naloge za ukrepe v okviru ključne aktivnosti 1

1.1 Študijski obiski strokovnjakov za izobraževanje in poklicno usposabljanje ter nosilcev odločanja (mobilnost)

Ta ukrep se osredotoča na spodbujanje kulture vzajemnega učenja, tj. opazovanja, izmenjave in skupnega učenja iz izkušenj v skupnem interesu na ravni EU. Spodbuja razpravo o

⁸⁹ Glej opombo 6.

pomembnih temah ter razvija kakovostne pristope in preglednost sistemov izobraževanja in usposabljanja. Poseben poudarek je na povečanju sodelovanja oblikovalcev politike in nosilcev odločanja.

Prednostne naloge za študijske obiske iz razpisa za leto 2012 bodo v skladu s splošnimi prednostnimi nalogami iz oddelka 3:

1. spodbujanje sodelovanja med okolji izobraževanja, usposabljanja in dela;
2. podpiranje začetnega in nadaljevalnega usposabljanja učiteljev, vodij usposabljanj ter vodij ustanov za izobraževanje in usposabljanje;
3. spodbujanje pridobivanja ključnih kompetenc prek sistema izobraževanja in usposabljanja;
4. spodbujanje socialne vključenosti in enakosti spolov v izobraževanju in usposabljanju, vključno z vključevanjem migrantov;
5. razvoj strategij za vseživljenjsko učenje in mobilnost.

1.2 Večstranski projekti

1.2.1 Podpora za projekte nadnacionalnega sodelovanja za razvoj razširjenih ukrepov vseživljenjskega učenja za vključevanje Romov

Romske skupnosti se srečujejo s težavami v zvezi s pismenostjo, osebami, ki so zgodaj opustile šolanje, jezikovnimi ovirami in pomanjkanjem medkulturnega dialoga, ki se prepletajo s težavami v zvezi z bivalnimi razmerami, zdravstvenim varstvom in zaposlovanjem. Zato je treba zagotoviti večjo podporo za projekte nadnacionalnega sodelovanja za razvoj ukrepov vseživljenjskega učenja za vključevanje Romov ter opredeliti in izmenjati dobro prakso glede skupnih izobraževalnih ukrepov in drugih socialnih/zaposlitvenih pristopov za vključevanje Romov, sočasno pa upoštevati potrebo po večjem posredovanju na področju kulture, jezika in šolstva.

Projekti bi torej morali prispevati k:

- prenosu inovacij v zvezi z uspešnim izvajanjem posredovanja na področju kulture, jezika in šolstva, ob upoštevanju skupnih izobraževalnih in socialnih ukrepov za vključevanje romskih otrok in študentov, zlasti kar zadeva vprašanja jezika in pismenosti;
- prenosu učinkovitih skupnih strategij učenja in politik za povečanje sodelovanja in uspeha romskih študentov.

1.3 Omrežja

Cilj tega ukrepa je ustvariti prečna omrežja, ki spodbujajo vzajemno seznanjenje s politiko ter izmenjavo informacij in dobrih praks pri razvoju in izvajanju inovativnih pristopov na področju vseživljenjskega učenja.

Takšna omrežja morajo povezovati ustrezne udeležence vseh zadevnih sektorjev in ravni oblikovanja politike in njenega izvajanja (nacionalne, regionalne, lokalne) ter zagotavljati forum/platformo za skupni razmislek in evropsko sodelovanje pri opredeljevanju in spodbujanju inovativnosti in najboljših praks.

1.3.1 Spodbujanje strategij vseživljenjskega učenja, vključno s povezavami med različnimi sektorji izobraževanja in usposabljanja

Podpiranje razvoja in izvajanja inovativnih politik vseživljenjskega življenja na nacionalni, regionalni in lokalni ravni, zlasti spodbujanje možnosti in povezav za vseživljenjsko učenje, ki so usmerjene v udeležence učenja, so prilagodljive in „imajo prihodnost“ ter uporabljajo praktične instrumente za doseganje osebnega razvoja, zaposljivosti in socialne vključenosti državljanov iz vseh skupin in okolij, zlasti z:

- nacionalnimi ogrodji kvalifikacij in sistemi za vrednotenje učenja;
- programi za validacijo predhodnega in izkustvenega učenja (vključno z neformalnim in priložnostnim učenjem);
- dostopnimi storitvami, ki zagotavljajo kakovostno vseživljenjsko usmerjanje in svetovanje;
- drugimi ukrepi, ki naredijo učenje privlačno in podpirajo motivacijo udeležencev učenja (na primer s finančnimi spodbudami in podporo);
- ukrepi za razširitev udeležbe in povečanje enakosti pri pridobivanju izobrazbe z obravnavanjem posebnih potreb družbeno-ekonomsko prikrajšanih skupin in netradicionalnih udeležencev učenja;
- partnerstvi med formalnimi in neformalnimi sektorji izobraževanja in usposabljanja, podjetji, prostovoljnimi udeleženci ter udeleženci skupnosti na regionalni in lokalni ravni, povezanimi z zaposlovanjem in pobudami socialne vključenosti;
- sodelovanjem med regijami na področju razvoja in izvajanja strategij vseživljenjskega učenja.

1.3.2 Podpora za omrežne dejavnosti za dvig ozaveščenosti o najuspešnejših izkušnjah s socialnim vključevanjem Romov, vključno s kulturnimi, jezikovnimi in socialnimi vidiki

Podpirati je treba nadnacionalne dejavnosti mrežnega povezovanja za dvig ozaveščenosti v romskih skupnostih in zunaj njih o njihovi kulturni dediščini in njihovem položaju, kar zadeva možnosti za izobraževanje in osebni razvoj, ter opredeliti in izmenjati dobre prakse na teh področjih, vključno z izobraževalnimi in socialnimi/zaposlitvenimi vidiki vključevanja Romov.

Omrežja bi torej morala prispevati k:

- povečanju ozaveščenosti in okrepitvi zavezanosti vseh zadevnih akterjev za vključevanje Romov v izobraževanje, usposabljanje in kulturo ter prek njih v povezavi z drugimi ukrepi politike;
- povečanju razširjanja dobre prakse v zvezi z vključevanjem romskih otrok in študentov ter povečanju njihovega šolskega oziroma študijskega uspeha, vključno z vprašanji jezika in pismenosti.

2. KLJUČNA AKTIVNOST 2 – JEZIKI

Ozadje politike

Jezikovna raznolikost v Evropi je dejstvo. Zato so jezikovne spretnosti in znanja bistveni za uveljavitev evropskega državljanstva, spodbujanje medkulturnega dialoga ter krepitev socialne kohezije in osebnega razvoja. Ustvarjajo možnosti za odkrivanje drugih vrednot, prepričanj in vedenjskih vzorcev. V strateškem okviru ET 2020⁹⁰ je spodbujanje učenja jezikov obravnavano kot prednostna naloga za izboljšanje kakovosti in učinkovitosti izobraževanja in usposabljanja v državah članicah.

Jezikovne spretnosti in znanja so bistveni tudi za mobilnost evropskih državljanov in podjetij. Praktična jezikovna in medkulturna znanja so ključna za gospodarsko rast in boljša delovna mesta, ker povečujejo zaposljivost in omogočajo učinkovito konkuriranje evropskih podjetij na svetovnem trgu.

Spodbujanje učenja jezikov in jezikovne raznolikosti je cilj celotnega programa ter zlasti programov Comenius, Erasmus, Grundtvig in Leonardo da Vinci. Ključna aktivnost „Jeziki“ dopolnjuje te sektorske programe z obravnavanjem poučevanja jezikov in potreb po učenju v dveh ali več navedenih sektorjih. Do vključitve v program so upravičeni vsi jeziki.

Prednostne naloge za ukrepe v okviru ključne aktivnosti 2

2.1 Večstranski projekti

Večstranski prečni projekti morajo obravnavati vsaj dva od štirih izobraževalnih sektorjev, ki jih zajemajo sektorski programi programa Vseživljenjsko učenje. Osredotočati se morajo na ozaveščanje o prednostih učenja jezikov in večkulturnega značaja Evropske unije. Njihov cilj mora biti spodbujanje dostopa do virov za učenje jezikov ter razvijanje in razširjanje učnega gradiva in instrumentov za jezikovno preverjanje. Zelo je priporočljivo, da se po potrebi uporabi skupni evropski referenčni okvir za jezike Sveta Evrope.

2.1.1 Sodelovanje med okolji izobraževanja, usposabljanja in dela

Na tem področju se bodo spodbujali projekti, namenjeni krepitvi jezikovnih znanj, pomembnih za delo, zaradi izboljšanja zaposljivosti in krepitve evropske konkurenčnosti.

2.1.2 Spodbujanje in krepitev učenja manj uporabljenih evropskih jezikov

Cilj projektov je ohranjanje in povečanje živosti manj uporabljenih evropskih jezikov, kot so jeziki manjših držav članic EU, zlasti na področju književnosti, novinarstva in radiodifuzije ter na področju ohranjanja jezika.

2.1.3 Spodbujanje pridobivanja ključnih kompetenc prek sistema izobraževanja in usposabljanja

Projekti bodo razvili programe/učne načrte, ki morajo obravnavati potrebe udeležencev učenja v različnih sektorjih izobraževanja in usposabljanja ter morajo vključevati metodologije za učenje v domačem okolju in kratek (največ tritedenski) jezikovni tečaj, ki omogoča pridobitev certifikata na podlagi skupnega evropskega referenčnega okvira za jezike. Vključujejo lahko tudi metodologije, ki uporabljajo najnovejše možnosti novih medijev in učnih tehnologij, če to povečuje dejansko interakcijo in priložnost za učenje z domačim govorcem ciljnega jezika

⁹⁰ Glej opombo 6.

(na primer z razvojem modelov eTwinning in/ali učenja v paru za različne sektorje in/ali z uporabo različnih možnosti, ki jih ponujajo orodja socialnega povezovanja).

2.1.4 Krepitev socialne vključenosti in enakosti spolov v izobraževanju, vključno z vključevanjem migrantov

Projekti bodo razvili inovativne metode za učenje jezikov, ki bodo osredotočene na socialno vključevanje oseb iz migrantskih družin. Zlasti bodo podpirali usvajanje jezika države gostiteljice za priseljence, migrante in Rome.

2.1.5 Spodbujanje učenja jezikov sosednjih držav

Projekti med sosednjimi državami, ki bodo s skupnimi dejavnostmi razvili orodja za vzajemno učenje njihovih jezikov.

2.1.6 Spodbujanje zgodnjega učenja jezika

Projekti bodo spodbujali vključevanje družinskih članov, posrednikov in/ali drugih zainteresiranih strani v podpiranje učenja jezikov, da se omogoči učinkovito povezovanje med šolo in skupnostjo.

2.2 Omrežja

Prečna omrežja prispevajo k izvajanju jezikovnih politik v Evropi. Spodbujajo učenje jezikov in jezikovno raznolikost, podpirajo izmenjavo informacij o inovativnih tehnikah in dobrih praksah, zlasti med nosilci odločanja in ključnimi strokovnimi delavci v izobraževanju, ter prilagajajo in razširjajo rezultate prejšnjih projektov morebitnim končnim uporabnikom (javnim organom, strokovnim delavcem, podjetjem, učencem jezikov itd.).

2.2.1 Krepitev socialne vključenosti in enakosti spolov v izobraževanju, vključno z vključevanjem migrantov

Omrežja bodo spodbujala izmenjavo dobrih praks, ki bodo migrantom omogočile, da se naučijo jezika države gostiteljice. Spodbujanje dobrih praks, kot so dejavnosti, povezane s posredovanjem skupnosti in svetovanjem, pravnim tolmačenjem, dostopom do zdravstvenih in socialnih storitev itd., pri učenju jezika in usposabljanju, katerega cilj je socialna vključenost.

2.2.2 Razširjanje rezultatov projektov evropskega jezikovnega priznanja in spodbujanje mrežnega povezovanja med njimi

Omrežja bodo organizirala in/ali podpirala dogodke in dejavnosti za razširjanje rezultatov nagrajenih projektov, zlasti skupnih pobud za obveščanje javnosti o več nagrajenih projektih. Spodbujale in podpirale bodo povezovanje nagrajenih projektov in vzajemno izmenjavo izkušenj.

2.2.3 Spodbujanje učenja jezikov sosednjih držav

Omrežja bodo spodbujala mrežno povezovanje in izmenjavo med zavodi in organizacijami, pristojnimi za dvostranske in/ali čezmejne dogovore in pobude. Razširjala bodo informacije in dobre prakse v zvezi s pobudami, ki ozaveščajo o jezikih sosednjih držav.

2.2.4 Spodbujanje učenja in uporabe manj govorjenih evropskih jezikov

Omrežja bodo razširjala izmenjave in dobre prakse za spodbujanje jezikovne raznolikosti ter učenje manj uporabljenih in manj govorjenih jezikov.

3. KLJUČNA AKTIVNOST 3 – IKT

Ozadje politike

Spodbujanje IKT za učenje je cilj celotnega programa in zlasti programov Comenius, Erasmus, Grundtvig in Leonardo. Ključna aktivnost „IKT“ dopolnjuje te programe z obravnavanjem IKT za potrebe po učenju v dveh ali več omenjenih sektorjih.

Osredotoča se na možnosti IKT kot spodbujevalca družbenih in izobraževalnih inovacij ter sprememb. Ne gre za tehnologijo, ampak kako se lahko učenje izboljša z IKT (npr. inovacije v pedagogiki in pristopi k učenju, pritegnitev tistih, ki so opustili šolanje, nazaj k učenju, vključevanje formalnih, neformalnih in priložnostnih učnih možnosti, prilagodljivo vseživljenjsko učenje za premostitev digitalne vrzeli in družbeno-ekonomskih razlik).

V vseh državah članicah je bil na področju IKT za izobraževanje od uvedbe Lizbonske strategije dosežen velik napredek. Skoraj vsi zavodi za izobraževanje in usposabljanje so opremljeni z IKT ter so mrežno povezani prek nje. Vendar je treba za uresničitev vseh možnosti IKT za podporo inovativnemu pedagoškemu razvoju, splošnemu dostopu do vseživljenjskega učenja in pridobivanju ključnih kompetenc narediti še več. To bo povečalo koristi iz sedanjih naložb v učenje, podprto z IKT.

Prednostne naloge za ukrepe v okviru ključne aktivnosti 3

3.1 Večstranski projekti

3.1.1 Krepitev ključnih kompetenc, kot je digitalna kompetenca, ki povezujejo okolji izobraževanja in dela

Nujno je treba razumeti ter spodbujati nova znanja in spretnosti, ki so potrebna za boljšo prilagoditev izobraževanja in usposabljanja potrebam družbe znanja, poleg tega je treba državljanom zagotoviti boljše ključne kompetence ter tako vzpostaviti politiko vseživljenjskega učenja ter znanja in spretnosti za 21. stoletje. Veliko od teh znanj in spretnosti je medpredmetnih, kar pomeni, da vključujejo različne predmete, pri čemer jih lahko IKT pomaga razvijati.

Spodbujanje teh kompetenc zahteva nove pristope k učenju in poučevanju ter strategije na podlagi aktivnega učenja, kot je sodelovalno učenje, vzajemno učenje v skupnostih, ustvarjalno reševanje težav, raziskovanje, praktično učenje, izkustveno učenje, kritično razmišljanje in ustvarjalnost.

Digitalna kompetenca je ena od ključnih spretnosti za življenje in zaposljivost. V zvezi z izobraževanjem ni več ključno, *ali* je treba uporabljati tehnologijo, ampak *kako*, *kje* in *za katero* dejavnost. Zato je treba pozornost nameniti pedagoški podpori, učnim možnostim in pristopom k ocenjevanju, ki bodo spodbujali pridobivanje digitalne kompetence in drugih ključnih kompetenc.

Nujno je treba bolje razumeti in podpirati pridobivanje digitalne kompetence s priložnostnim in neformalnim učenjem, pri čemer je to treba povezati z možnostmi formalnega izobraževanja v okviru vseživljenjskega izobraževanja (učni načrt, učni rezultati) kot prispevek k politiki vseživljenjskega učenja ter znanj in spretnosti.

3.1.2 Inovativna pedagogika in metode ocenjevanja za različne učne poti

Danes učenje ni več linearno in posamezniki v življenju izbirajo mešane učne poti, ki so podprte z zelo različnimi formalnimi in priložnostnimi učnimi možnostmi ter viri, ki so na voljo prek spleta. Vendar takšne nove učne poti, ki vključujejo tradicionalne izobraževalne sektorje in priložnostne učne možnosti, pomenijo velik izziv za tradicionalne učne načrte, ocenjevanje, učne rezultate in mehanizme priznavanja.

Projekti morajo razvijati in analizirati inovativno pedagogiko ter pristope in metode pri ocenjevanju za podporo teh raznolikih posameznih učnih poti, da bi udeležencem učenja pomagali učinkoviteje povezati okolji izobraževanja in dela. Prav tako morajo organizatorjem in udeležencem učenja pomagati, da bodo lahko bolje ocenili vse vrste učnih rezultatov in prihodnje učne potrebe. Te nove metode in pristopi morajo prispevati k vzpostavitvi politike vseživljenjskega učenja ter znanja in spretnosti.

Projekti za prednostne naloge lahko vključujejo:

- uporabo spletnih učečih se skupnosti za razvoj medpredmetnih kompetenc, kot so učenje učenja, podjetništvo, sodelovanje, delo z različnimi kulturami, samostojnost itd.;
- analizo, kako se lahko digitalna kompetenca bolje vključi v učni načrt in učne rezultate ne le na vseh ravneh formalnega izobraževanja, ampak tudi v priložnostnem in neformalnem učenju;
- podporo uporabi priložnostnega in neformalnega učenja na delovnem mestu kot dopolnitev formalne izobrazbe/programov usposabljanja;
- uporabo IKT za raznolikost in personalizacijo učnih poti, ki vključujejo tradicionalne izobraževalne sektorje in priložnostne učne možnosti;
- uporabo orodij in platform socialnega povezovanja na podlagi IKT za ponovno privabljanje posameznikov, ki so izpostavljeni tveganju izključenosti (tisti, ki so zgodaj opustili šolanje, etnične manjšine, migranti, starejši delavci itd.), ter tako možnost za (ponovno) povezovanje skupin, izpostavljenih tveganju izključenosti, z javnimi storitvami, učenjem in vključevanjem v državljanske dejavnosti;
- preučevanje najboljših praks in krepitev virtualne mobilnosti, ki vključuje okolji izobraževanja in dela, ter upoštevanje netradicionalnih učnih poti;

- preskušanje novih formativnih in končnih ocenjevalnih pristopov, ki podpirajo spletno sodelovalno učenje, vzajemno učenje, samoizobraževanje in virtualno mobilnost ter zajemajo različne posamezne učne poti.

3.2 Omrežja

3.2.1 Vseevropske skupnosti zainteresiranih strani, ki spodbujajo digitalno kompetenco n druge ključne kompetence za življenje in zaposljivost

Teme vključujejo:

- izmenjavo znanja in dobrih praks ter razvoj novih strateških partnerstev, ki vključujejo vse pomembne udeležence pri učenju na podlagi IKT, pri čemer pokrivajo tako povpraševanje kot ponudbo (npr. vključujejo založnike in razvijalce začasnih vsebin, podjetja, raziskave, oblikovalce politike in sodelujoče v izobraževanju, kot so udeleženci učenja);
- zagotavljanje svetovanja in podpore glede prečnih vprašanj v zvezi z uporabo storitev z digitalno vsebino v formalnem, neformalnem in priložnostnem učnem okolju, kot so pravna vprašanja glede pravic intelektualne lastnine, standardi kakovosti, e-ocenjevanje in e-listovniki;
- razvoj prihodnjih vizij, predvidenih potekov ter priporočil o spremenjenih lastnostih in dodani vrednosti IKT za spreminjanje sistemov izobraževanja in usposabljanja glede na potrebe prihodnje družbe znanja.

3.2.2 Vseevropske skupnosti zainteresiranih strani, ki obravnavajo družbeno-ekonomski digitalni razkorak

Teme vključujejo:

- analizo, utrditev in razširjanje ugotovitev o tem, kako lahko digitalne kompetence pomagajo skupinam, ki so izpostavljene tveganju izključenosti, ter izboljšajo njihovo samozavest, samostojnost in motivacijo za ponovno povezavo z učenjem. Poudarek na analizi empiričnih dokazov ter zbiranje študij primerov za skupine, ki so izpostavljene tveganju, in novih učnih poti;
- izmenjavo znanja in dobrih praks ter razvoj novih strateških partnerstev, ki vključujejo vse pomembne udeležence vseh družbenih domen (podjetja, družbene organizacije, zainteresirane strani na področju izobraževanja in usposabljanja, organizacije uporabnikov itd.), da bi opredelili ustrezne razmere, dejavnike uspeha, ovire za zagotavljanje digitalne kompetence in pridobivanje znanja skupin, ki so izpostavljene tveganju izključenosti;
- razvoj predvidenih potekov, priporočil in operativnih smernic o tem, kako lahko izobraževanje obravnava digitalni razkorak in ponovno vključi sicer izključene posameznike.

4. KLJUČNA AKTIVNOST 4 – RAZŠIRJANJE IN UPORABA REZULTATOV

Ozadje politike

Ključna aktivnost „Razširjanje in uporaba rezultatov“ izraža vse večjo ozaveščenost med oblikovalci politike in strokovnimi delavci glede potrebe po zagotavljanju čim večjega vpliva

projektov, ki jih financira EU, ukrepov v podporo strategiji EU 2020⁹¹, izvajanja delovnega programa Izobraževanje in usposabljanje 2010 ter strateškega okvira ET 2020⁹². V tem dokumentu je v točki 1(b) sprejet dogovor, da bi morale biti „[e]vropsko sodelovanje v izobraževanju in usposabljanju [...] ustrezno in konkretno. Dajati bi morale jasne in vidne rezultate, ki bi jih bilo treba redno in strukturirano predstavljati, pregledovati in razširjati [...]“, točka 2(d) pa določa, da je treba delovne metode utemeljiti na „razširjanju rezultatov: zaradi boljše prepoznavnosti in večje učinkovitosti na nacionalni in evropski ravni bodo z rezultati sodelovanja na široko seznanjene vse zainteresirane strani, po potrebi pa jih bodo obravnavali tudi generalni direktorji ali ministri“.

Tako je pomoč pri oblikovanju okvira za učinkovito uporabo rezultatov na lokalni, sektorski, regionalni, nacionalni in evropski ravni v skladu s komunikacijskimi dejavnostmi glavni cilj ključne aktivnosti 4. Ukrepi, ki se financirajo v okviru te ključne aktivnosti, dopolnjujejo ukrepe o razširjanju in uporabi posebnih rezultatov v sektorskih programih in drugih ključnih aktivnostih.

Prednost bodo praviloma imeli projekti, ki predlagajo celostni pristop na dveh ali več različnih področjih vseživljenjskega učenja, vključujejo ključne nosilce odločanja in/ali prikazujejo možnosti za znaten merljiv vpliv na sektorski, regionalni, nacionalni in/ali evropski ravni. Prednost bo imelo tudi razširjanje z velikimi informacijskimi in komunikacijskimi možnostmi.

Prednostne naloge za ukrepe v okviru ključne aktivnosti 4

4.1 Večstranski projekti

Prednost bodo imeli projekti, ki se osredotočajo na:

4.1.1 Raziskovanje in opredelitev ovir ter razvoj stabilnih modelov za uspešno razširjanje in uporabo rezultatov

Potreba po opredelitvi novih modelov za razširjanje in uporabo rezultatov je vedno večja. Takšni novi modeli in metode ne smejo le razširjati informacij, ampak morajo imeti pomembno vlogo pri dejavnostih „valorizacije“ (uporabi). Projekti se morajo osredotočati na razvoj ustrezne infrastrukture (analiza, mehanizmi, metodologija in praktična orodja), ki je potrebna za učinkovitejšo uporabo rezultatov.

4.1.2 Učinek rezultatov, dejavnosti razširjanja in uporabe

Projekti morajo oceniti vpliv dejavnosti „valorizacije“ v okviru celotnega programa Vseživljenjsko učenje. Opredeliti in uporabiti morajo praktične modele (razen analize stroškov in koristi) za oceno vpliva njihovih rezultatov, dejavnosti razširjanja in uporabe.

4.1.3 Prenos in izvajanje rezultatov (multiplikacija) ter/ali njihovo vključevanje v politike

Eden od ciljev ključne aktivnosti 4 je povezati rezultate projekta in nosilce odločanja. Zato se morajo projekti osredotočati na vključevanje, tj. na načrtovan postopek prenosa uspešnih rezultatov programa Vseživljenjsko učenje na nosilce odločanja na vseh lokalnih, regionalnih,

⁹¹ Glej opombo 2.

⁹² Glej opombo 6.

nacionalnih in evropskih ravneh. Poleg tega morajo multiplicirati dobre prakse in jih prenesti na nove uporabnike, ki bi lahko imeli koristi od njih. Projekti se morajo z multiplikacijo osredotočati na načrtovan postopek prepričevanja posameznih končnih uporabnikov, da sprejmejo in/ali uporabljajo rezultate programov in pobud.

POGLAVJE 3 – PROGRAM JEAN MONNET

Posebni in operativni cilji programa Jean Monnet

Posebna cilja programa Jean Monnet iz člena 35(1) Sklepa o programu sta:

- a) spodbujanje dejavnosti poučevanja, raziskovanja in razmišljanja na področju študij evropske integracije;
- b) podpiranje obstoja ustrezne vrste zavodov in združenj, ki se osredotočajo na teme evropske integracije ter na izobraževanje in usposabljanje z evropsko perspektivo.

Operativni cilji programa Jean Monnet iz člena 35(2) Sklepa o programu so:

- a) spodbujanje odličnosti v učenju, raziskovanju in razmišljanju na področju študij o evropski integraciji v visokošolskih zavodih znotraj in zunaj Skupnosti;
- b) okrepitev znanja in zavesti o temah evropske integracije med strokovnimi akademiki in evropskimi državljani na splošno;
- c) podpiranje ključnih evropskih institucij, ki se ukvarjajo s temami evropske integracije;
- d) podpiranje obstoja visokokakovostnih evropskih institucij in združenj, ki so dejavni na področjih izobraževanja in usposabljanja.

DEJAVNOSTI POUČEVANJA, RAZISKOVANJA IN RAZMIŠLJANJA V OKVIRU PROGRAMA JEAN MONNET

1. IZOBRAŽEVALNI PROJEKTI (MODULI JEAN MONNET, KATEDRE JEAN MONNET IN PROFESURE JEAN MONNET)

Cilj tega ukrepa programa Jean Monnet je spodbujanje poučevanja, raziskovanja in razmišljanja na področju študij o evropski integraciji na ravni visokošolskih zavodov (v Evropski uniji in zunaj nje). Namen tega je okrepiti znanje in ozaveščenost med akademiki, študenti in državljani po svetu o vprašanjih, povezanih z evropsko integracijo.

Prednost bodo imeli projekti, ki:

- so dostopni študentom iz drugih visokošolskih zavodov (npr. v istem mestu ali regiji) in študentom, ki se pri svojem študiju ne srečujejo s študijami evropskih integracij (na področjih, kot so naravoslovje, tehnika, medicina, pedagoške vede, umetnost in jeziki itd.);
- prispevajo k poučevanju o evropski integraciji v osnovnošolskem in srednješolskem izobraževanju ter začetnem poklicnem izobraževanju in usposabljanju;

- koristijo skupinam civilne družbe.

2. DRUGI AKADEMSKI IN RAZISKOVALNI PROJEKTI (CENTRI ODLIČNOSTI JEAN MONNET, INFORMACIJSKE IN RAZISKOVALNE DEJAVNOSTI TER VEČSTRANSKE RAZISKOVALNE SKUPINE)

Prednost bodo imeli projekti, ki:

- vključujejo akademske dejavnosti, ki uporabljajo multidisciplinarne vire;
- so odprti za civilno družbo;
- vključujejo raziskovalce, ki pripravljajo doktorat ali imajo manj kot pet let delovnih izkušenj po doktoratu;
- ustvarjajo skupne nadnacionalne dejavnosti in strukturne povezave z akademskimi zavodi v drugih državah, katerih cilj je doseganje raziskovalnih rezultatov, ki jih ni mogoče doseči z raziskavami v nacionalnem okviru (ta prednostna naloga velja le za informacijske in raziskovalne dejavnosti ter večstranske raziskovalne skupine);
- vključujejo nacionalna ali nadnacionalna združenja profesorjev in raziskovalcev, specializiranih za študije evropske integracije;
- razvijajo vsebine ter pedagoške metode in orodja, ki prispevajo k poučevanju o evropski integraciji v osnovnošolskem in srednješolskem izobraževanju ter začetnem poklicnem izobraževanju in usposabljanju;
- razvijajo nadnacionalne evropske projekte o pisanju zgodovine evropskega integracijskega procesa s skupnega evropskega vidika.